

ANTHONY
DE MELLO
QUESTA
LASCIA

CESTA K LÁSCE

POSLEDNÍ MEDITACE
ANTHONYHO DE MELLA

CESTA

ANTHONY
DENIELLO
CESTA
KLASSE

© 1991, Gujarat Sahitya Prakash, Indie
© Česká provincie SJ
Překlad Marcela Zelinková

ISBN 978-80-7295-234-2

ÚVOD

Když jsem se poprvé setkal s Anthonyem de Mellem, to bylo před lety, nevěřil jsem svým uším. Kniha, kterou držíte v ruce, s okolnostmi tohoto setkání souvisí. Chci se tedy o ně s vámi podělit.

Jednou mi kdosi vyprávěl, že Tony vede duchovní cvičení pro šedesát dalších jezuitských kněží a mluví k nim šest hodin denně po dobu osmi dnů. Vzpomínám si, že jsem na to reagoval slovy: „Žádný jezuita neposlouchá druhého jezuitu osm dní šest hodin denně.“ Když ten dotyčný trval na svém, optal jsem se: „A kdo se toho cvičení účastní?“ Následoval výčet hned několika jezuitů velmi zvučných jmen (pro mě alespoň zvučná byla). Tehdy jsem, jako nevěřící Tomáš v Písmu, řekl: „Tak to musím vidět na vlastní oči.“

Takhle tedy začala má cesta s člověkem, který můj život ovlivnil tak pronikavě, že jsem po letech ani sám sebe nepoznával. A nebyl jsem jediný, byly nás tisíce.

Okolnosti mého prvního setkání s Tonym de Mellem byly spíše prozaické. Byl požádán, aby vedl víkendové duchovní cvičení pro laiky. Souhlasil tak učinit na zpáteční cestě z Říma do Indie. Nechal jsem se na tu víkendovou akci zapsat, jen abych ho poznal a zažil na vlastní kůži. Ten

únorový víkend v zasněženém Saddle River, New Jersey, byl naprosto nezapomenutelný.

Nikdy nezapomenu na ten pocit osvobození; na to, jak se mu podařilo oživit smysl a význam duchovnosti, modlitby, i života samotného; nezapomenu na jeho humor, ani na jeho úžasný dar vyprávět příběhy. A ta osobitost, která z toho všeho na vás číselala! A v jejím duchu mluvil i ke třem tisícům univerzitních studentů o mnoho let později: „Asi před dvanácti lety,“ začal vyprávět, „jsem objevil něco, co od základů změnilo můj život.“ Potkal tehdy v Kalkatě řidiče rikšy jménem Rin-zai, který ačkoli prožíval bolesti smrtelné choroby a byl tak chudý, že musel ještě před smrtí prodat svou kostru, přesto byl plný víry a vnitřní radosti. „Najednou jsem si uvědomil,“ pokračoval Tony, „že jsem potkal mystika, který znovu objevil život. On žil, já jsem byl mrtvý. Potkal jsem člověka, který se během svého života na této zemi převtělil.“

Proč říkám, že okolnosti mého setkání s Tonym souvisejí s touto knihou? Protože když se mi dostal tenhle rukopis do rukou, a to jsem znal všechno, co doposud napsal (a řekl), byl jsem užaslý — tyto kratičké, ale silné „meditace“ ve mně probouzely tytéž pocity, které jsem prožíval, když jsem se s ním setkal poprvé. Pouhé pročitání těchto

stránek ve mně oživilo ten báječný pocit výzvy, to podněcování ducha, všechno to, v čem byl Tony takový mistr. Anthony de Mello měl v povaze jakousi zásadní upřímnost, se kterou ve svém životě všechno přehodnocoval. A právě tuto upřímnost tak působivě předával všem, kteří mu naslouchali. Jeho příběhy, jeho analogie, jeho průrazná kritika „nedotknutelnosti“ věcí — to vše ještě v průběhu celé knihy umně kořeněno — ve mně naprosto přirozeně vyprovokovaly podobné přehodnocení života, a nikdy jsem nezalitoval.

Otevřete se vždy jedné z těchto meditací a noste ji s sebou celý den. Zasypte jeho pravdy otázkami, přemýšlejte nad jeho myšlenkami, a pak ustaňte v tichu. Pocítíte, jak se ve vašem nitru odehrává nenásilný přerod, jak prožíváte něco obrozujícího — pochopení, a jak se ve vás rozlévá ten úžasný klid, který se v člověku rozhostí, když pozoruje hvězdy nebo východ slunce, nebo když v očích milovaného zachytí pohled plný lásky. Takový je účín těchto klenotů duchovnosti. Stačí jen, když k nim přistoupíte s milujícím srdcem a otevřenou myslí.

J. Francis Stroud, S.J.

Centrum pro duchovní spolupráci

Fordham University

Bronx, N.Y.

ZISK A ZTRÁTA

*Jaký prospěch bude mít člověk, získá-li celý svět,
ale svůj život ztratí?*

Matouš 16,26

Vybavte si ten pocit, který míváte, když vás někdo pochválí, když vás přijímají, uznávají, když vám tleskají. A teď naproti němu postavte pocit, který zažíváte, když pozorujete západ nebo východ slunce, nebo prostě přírodu, nebo když čtete knihu nebo se díváte na film, který se vám hodně líbí. Plně se do toho pocitu vžijte a pak ho porovnejte s tím prvním, třeba s tím, který ve vás vzbudila čísi pochvala. Uvědomte si, že ten první pocit vychází z jistého sebezbožnění, nadřazování se. Je to světský typ pocitu. Ten druhý vychází z naplnění, a je to něco, co cítí vaše duše.

Zde je další kontrast: Vybavte si ten pocit, který máte, když něčeho dosáhnete, když se vám něco podaří, když máte úspěch, když vyhrajujete v nějaké hře, v sázce nebo v hádce. A teď naproti němu postavte pocit, který míváte, když vás opravdu baví to, co zrovna děláte, když jste naprosto pohlceni tím, čím se zrovna zabýváte. A znovu si všimněte toho rozdílu mezi pocitem světským a pocitem duševním.

Další kontrast: Vzpomeňte si, jak jste se cítili, když jste měli moc, když jste něčemu šéfovali, lidé k vám vzhlíželi a poslouchali vás; nebo když jste byli populární. A porovnejte ten světský pocit s pocitem blízkosti, soudržnosti — s chvílemi, kdy vám bylo krásně a těšili jste se ze společnosti přítele nebo nějaké party lidí, ve které bylo hodně radosti a smíchu.

A teď se snažte porozumět pravé podstatě těch světských pocitů, tedy pocitům nadřazování se, sebezbožnění. Nejsou přirozené. Vymyslela si je na vás vaše kultura a společnost, jež vás chce mít výkonné a ovladatelné. Tyto pocity nepřinášejí tu výživu a štěstí, které přináší pozorování přírody, nebo potěšení z posezení s přáteli či potěšení z práce. Byly vynalezeny, aby přinášely požitky, vzrušení — a prázdnotu.

Pak se v průběhu dne či týdne pozorujte a všimněte si, kolik z toho, co jste vykonali, a které z činností, kterým jste se věnovali, jsou nezasazené touhou po těchto vzrušeních, po těchto chvějivých požitcích, jež přinášejí pouze prázdnotu, touhu po pozornosti, uznání, slávě, popularitě, úspěchu a moci.

A rozhlédněte se teď a pohlédněte na lidi kolem sebe. Je mezi nimi alespoň jeden jediný člověk, který není na těchto světských pocitech zá-

vislý? Někdo, kdo jimi není ovládán, netouží po nich, netráví každou bdělou minutu svého života, ať už vědomě či nevědomě, tím, že za nimi jde? Když toto zhlédnete, pochopíte, jak se lidé snaží získat svět a ztrácejí při tom duši. Protože žijí prázdný, bezduchý život.

A zde je podobenství, nad kterým se můžete zamyslet: Skupinka turistů sedí v autobuse, který projíždí přenádhernou zemí — kolem jezer a hor, zelených polí, řek. Ale v autobuse jsou zatažené záclonky. Ti lidé nemají ani potuchy o tom, co je za okny, a tak tráví cestu tím, že se handrkují o to, kdo bude sedět na čestném místě, komu se bude tleskat a na koho se bude pohlížet s úctou. A v tom také setrvávají až do konce cesty.

NÁSLEDOVÁNÍ

Kdo přichází ke mně a nedovede se zřici svého otce a matky, své ženy a dětí, svých bratrů a sester, ano i sám sebe, nemůže být mým učedníkem.

Lukáš 14,26

Rozhlédněte se po světě a vizte to neštěstí všude kolem vás a ve vás. Víte, co je příčinou toho neštěstí? Řeknete možná, že je jí samota nebo útisk nebo válka nebo nenávisť nebo ateismus. A nebudete mít pravdu. Je jen jedna příčina neštěstí: mylná přesvědčení ve vaší hlavě, přesvědčení natolik rozšířená a natolik všeobecně uznávaná, že vás nikdy nenapadne je zpochybnit. „Díky“ těmto mylným přesvědčením vidíte svět i sebe naprosto zkresleně. Vaše naprogramování je tak silné a tlak společnosti tak velký, že jste doslova uvězněni v tomto poněkud pokřiveném vnímání světa. A není žádného úniku, protože vás ani nenapadne, že je vaše vnímání zkreslené, vaše úsudky chybné a že vaše přesvědčení — všechno to, o čem jste s takovou samozřejmostí přesvědčení — jsou mylná.

Podívejte se kolem sebe a zkuste najít alespoň jednoho jediného člověka, který je opravdu šťastný — nemá z ničeho obavy, neví, co je to nejisto-

ta, úzkost, stres, starosti. Měli byste štěstí, kdybyste našli jednoho ve stu tisících. To by vás mělo dovést až k podezření, že s tím naprogramováním a s těmi přesvědčeními nebude něco v pořádku. Ale vy jste rovněž byli naprogramováni nepochybovat a nezpochybňovat, nýbrž důvěřovat všem těm předpokladům, které do vás vložila vaše kultura, tradice, společnost a náboženství. A nejste-li šťastni, dáváte to za vinu sobě (to vás také naučili), a ne vašemu naprogramování nebo přejatým představám a přesvědčením. Nejhorší na tom všem je, že lidé jsou povětšinou už tak zmanipulováni, že si ani neuvědomují, že nejsou šťastni — jako člověk, který má sen a nemá ani tušení o tom, že sní.

Jaká mylná přesvědčení nám uzavírají cestu ke štěstí? Která to jsou? Zde je pár příkladů. Zaprvé: člověk nemůže být šťastný bez věcí, ke kterým přilnul a které pro něho mají velkou cenu. Omyl. Ve vašem životě není jediného okamžiku, kdy byste neměli všechno, co ke štěstí potřebujete. Chvilí o tom přemýšlejte. Nejste šťastni proto, že svou pozornost soustřeďujete na to, co nemáte, místo na to, co máte, v tom kterém přítomném okamžiku.

Jiné přesvědčení: na štěstí si člověk musí počkat. Není to pravda. Právě teď a tady jste šťast-

ni; ale nevíte o tom, protože vaše mylná představa a vaše zkreslené vnímání vás uvrhlo do strachu, úzkostí, závislostí, konfliktů, vin a množství her, které jste naprogramováni hrát. Kdybyste byli schopni tohle všechno prohlédnout, uvědomili byste si, že jste šťastni, jenom o tom nevíte.

Další přesvědčení: budu šťastný, až se mi podaří změnit situaci, ve které se nacházím, a taky lidi kolem. Není to tak. Ve snaze přeskládat svět člověk vyplývá, a hloupě vyplývá, mnoho energie. Je-li změna světa náplní vašeho života, klidně si ho běžte měnit, ale neopájejte se při tom mylnou představou, že vám to přinese štěstí. Šťastnými či nešťastnými vás nečiní svět a lidé kolem vás, ale to, co se vám odehrává v mysli. Hledat pocit štěstí v okolním světě, ve světě mimo vás, je stejné jako hledat orlí hnízdo na dně oceánu. Takže jestli chcete být šťastni, přestaňte plývat silami na léčení pleše nebo formování přitažlivého těla nebo na změnu bydliště, zaměstnání, komunity, životního stylu či dokonce vlastní povahy. Uvědomujete si, že byste mohli změnit každou z těchto věcí — že byste mohli krásně vypadat, být okouzující osobností v úchvatném prostředí — a stejně byste nebyli šťastni? A vy někde hluboko uvnitř víte, že to tak je, a přesto jste schopni plývat úsilím

a energií ve snaze získat něco, o čem víte, že vám to štěstí nepřinese.

Další mylné přesvědčení: Budu šťastný, až se mi vyplní všechna má přání. Není to pravda. Jsou to naopak právě tato vaše přání a lpění, co z vás dělá lidi plné napětí, marnosti, nervozity, nejistoty a obav. Sepište si všechna svá přání a všechno, na čem lpíte, a každé té jednotlivé věci řekněte: „Hluboko ve svém nitru vím, že i když tě získám, nebudu šťastnější.“ A zamyslete se nad pravdou těch slov. Splnění tužeb vám může nanejvýš přinést záblesky rozkoše či vzrušení. Nezaměňujte je však s pocitem štěstí.

Co je tedy štěstí? Jen velmi málo lidí to ví a nemohou vám o tom nic říct, protože štěstí nelze popsat. Uměli byste popsat světlo lidem, kteří celý svůj život seděli ve tmě? Uměli byste popsat skutečnost někomu, kdo sní? Poznejte svou tmu a ona zmizí; pak zvíte, co je světlo. Poznejte podstatu svých nočních můr a ony se ztratí; pak se probudíte do skutečnosti. Poznejte svá mylná přesvědčení a ona se vás pustí; pak poznáte, jak chutná štěstí.

Když se lidé tolik snaží být šťastni, proč se nepokusí odhalit a poznat svá mylná přesvědčení? Zaprvé, protože je nikdy nenapadne se na ně dívat jako na něco mylného, nebo dokonce ani jako

na přesvědčení. Vnímají je jako fakta a skutečnost, tak důkladně byli naprogramováni. Zadržte, protože se bojí přijít o ten jediný svět, který znají: svět tužeb, lpění, obav, sociálních tlaků, napětí, ambicí, starostí, viny, s občasnými záblesky potěšení, útěchy a vzrušení, které tyto věci přináší. Přestavte si někoho, kdo se bojí přijít o svůj zlý sen, protože to je koneckonců jediný svět, který zná. A právě tak je to s vámi a s ostatními lidmi.

Chcete-li dosáhnout trvalého štěstí, musíte být hotovi nenávidět otce, matku, i vlastní život a rozloučit se se vším, co vlastníte. Jak? Ne tak, že se těch věcí vzdáte nebo zřeknete, neboť čeho se člověk násilím vzdá, k tomu je navždy připoután. Ale spíše poznáním a pochopením, že jsou to zdroje toho zlého snu; pak, ať už si je ponecháte či nikoliv, nad vámi ztratí svou moc, svou schopnost vás zraňovat, a vy se konečně probudíte ze svého snu, vyjdete ze svých temnot, strachu a neštěstí.

Zkuste tedy vidět každou z těch věcí, na kterých lpíte, takovou, jaká skutečně je, jako zlý sen, který vám na jedné straně přináší potěšení a vzrušení, na druhé straně však také obavy, nejistotu, napětí, úzkost, strach a nespokojenost.

Otec a matka: zlý sen. Manželka a děti, bratři a sestry: zlý sen. Celý váš majetek: zlý sen. Váš dosavadní život: zlý sen. Všechno, na čem lpíte

a bez čeho podle vás nemůžete být šťastni: zlý sen. Pak se budete umět zřici otce i matky, ženy i dětí, bratrů i sester, a dokonce i vlastního života. A velmi snadno se rozloučíte se vším, co vlastníte, to znamená, přestanete na tom lpět a tím tomu zneможníte, aby vám to ubližovalo. Pak konečně zažijete ten záhadný stav, který nelze popsat či vyjádřit — stav věčného štěstí a míru. A poznáte, jak pravdivá je věta, že každému, kdo přestane lpět na bratrech a sestřích, otci, matce a dětech, pozemku či domech..., se to nastokrát vrátí a získá věčný život.

MÍLI NAVÍC

A tomu, kdo by se s tebou chtěl soudit o košili, nech i svůj plášť; kdo tě donutí k službě na jednu míli, jdi s ním dvě.

Matouš 5,40—41

Podíváte-li se na to, z čeho se skládáte a jak to funguje, zjistíte, že máte v hlavě celý program, soustavu příkazů, které mají v sobě zakotveno, jaký má svět být, jací máte být vy a co máte chtít.

Kdo za ten program nese zodpovědnost? Vy ne. Nebyli jste to vy, kdo rozhodoval o tom, co budete chtít, po čem budete toužit a co potřebujete; kdo rozhodoval o vašich hodnotách, vkusu, přístupech k věcem. Všechny ty řídicí pokyny do vašich computerů vepsali rodiče, společnost, kultura, náboženství a dosud nabyté zkušenosti. A ať je vám kolik chce, a ať jdete kamkoliv, ten computer jde s vámi, je v chodu a celý den všechno řídí, v každém bdělém okamžiku, přičemž neodbytně trvá na tom, abyste to, co požaduje, vy i ostatní plnili. Když je to splněno, computer vám dovolí trochu klidu a uspokojení. Když to splněno není, třebaže nikoli vaší vinou, computer ve vás vzbudí negativní emoce, které vám přinášejí utrpení.

Když například lidé nedělají to, co od nich váš computer očekává, mučí vás zklamáním, vztekem a zlobou. Další příklad: Když nemáte věci pod kontrolou nebo je budoucnost nejistá, computer vás přinutí prožívat úzkost, napětí a strach. A vy musíte vyvinout spoustu úsilí, abyste tyto negativní emoce zvládli. A vyvíjením úsilí se taky snažíte změnit svět kolem vás tak, aby měl váš computer všechno tak, jak si žádá. Podaří-li se vám to, odmění se vám jistou měrou nejistého klidu, nejistého, protože co nevidět bude opět nějaká maličkost (zpožděný vlak, nefungující magnetofon, dopis, který nepřichází — cokoli) v neshodě s naprogramováním a computer vás přinutí se znovu rozčítit.

A tak je váš život přímo žalostný, neustále jste v něčí moci a na něčem závislí a urputně se snažíte ve všem vyhovět computerovu požadavku, jen abyste vychutnali jediný klid, který jste kdy poznali — dočasný odklad negativních emocí, projev laskavosti vašeho computeru.

Lze z toho vystoupit? Lze. Asi se vám nepodaří změnit naprogramování rychle, možná se to nepodaří vůbec. Ale není toho třeba. Zkuste tohle: Představte si, že jste potkali nějakého nepříjemného člověka, nebo jste v nějaké nepříjemné situaci, které byste se normálně raději vyhnuli.

Všimněte si, jak se váš computer instinktivně aktivuje a začne vás nutit, abyste se té situaci vyhnuli nebo se ji pokusili změnit. A když v ní zůstanete a odmítnete ji měnit, sledujte, jak computer nedá jinak, než že na vás sešle podráždění, úzkost, vinu nebo něco podobného. Nelučte se ještě s tou nepříjemnou situací či člověkem, představte si je dál, dokud si neuvědomíte, že to nejsou oni, kdo vám ty negativní emoce způsobuje. Oni jsou jenom takoví, jací jsou, jdou svým směrem a dělají si svoje věci, ať už správné či nesprávné, dobré či špatné. To váš computer vás, díky vašemu naprogramování, nutí mít negativní emoce. Uvidíte to zřetelněji, když si představíte, že člověk s jiným naprogramováním by v té stejné situaci či tváří v tvář stejné osobě či události reagoval naprosto klidně, dokonce i radostně. Nepřestávejte, dokud si neuvědomíte tuto pravdu: Jediný důvod, proč *vy* nereagujete klidně a radostně, je váš computer, který tvrdohlavě trvá na tom, že skutečnost musí být přetvořena k obrazu jeho programu. To vše zhlédněte zvenčí a pozorujte tu nádhernou změnu, která se uskuteční uvnitř, ve vás.

Jak už jste jednou tuto pravdu poznali a zastavili tak vašemu computeru výrobu negativních emocí, můžete dělat, cokoli považujete za vhodné. Můžete se té situaci nebo té osobě vyhnout,

nebo se je můžete pokusit změnit, nebo můžete trvat na tom, aby vaše práva či práva druhých byla respektována. Můžete dokonce sáhnout k násilí. Ale teprve až se zbavíte svých omezujících emocí, neboť pak bude vaše jednání vycházet z míru a lásky, a ne z neurotického puzení vyhovět vašemu computeru či být ve shodě s jeho programem či zbavit se těch emocí, které ve vás vyrábí. Pak poznáte, jak hluboká je moudrost těchto slov: „Chce-li se někdo domáhat vaší košile, dejte mu i svůj plášť; nutí-li vás někdo ujít míli, ujděte s ním dvě.“ Protože už vám bude jasné, že skutečný útlak nepřichází ze strany lidí, kteří se s vámi přou u soudu, či moci, která vás nutí k otrocké práci, ale od vašeho computeru, jenž programově ničí klid vaší mysli, sotvaže okolní podmínky nevyhovují jeho požadavkům. Ví se, že někteří lidé byli šťastni i v koncentračním táboře. Potřebujete se osvobodit z ostatných drátů vlastního naprogramování. Jedině pak okusíte tu vnitřní svobodu, ze které jediné může vzniknout sociální revoluce, neboť vašeň, která se potom ve vašem srdci zrodí při pohledu na sociální zlo a dožene vás k činu, již bude mít své kořeny ve skutečnosti, ne ve vašem programu či ve vašem egu.

ODEŠEL SKLÍČENÝ

*On po těch slovech svěsil hlavu a smuten odešel,
neboť měl mnoho majetku.*

Marek 10,22

Napadlo vás někdy, že jste byli naprogramováni, abyste nebyli šťastni, a tak ať děláte pro své štěstí cokoli, musíte zákonitě neuspět? Je to, jako kdybyste počítač naplnili matematickými rovnicemi a pak po něm chtěli verše ze Shakespeara.

Chcete-li být šťastni, první, co musíte udělat, je nikoliv vyvíjet úsilí nebo mít dobrou vůli či přání, ale pochopit a poznat, jak vás vlastně naprogramovali. Stalo se to takhle: Nejdříve přišla společnost a ta vás naučila věřit, že nebudete šťastni bez jistých lidí a bez jistých věcí. Podívejte se kolem sebe: všude si lidé doslova postavili své životy na nezpochybněném přesvědčení, že bez jistých věcí — peněz, moci, úspěchu, uznání, dobré pověsti, lásky, přátelství, duchovnosti, Boha — nemohou být šťastni. Co z toho se hodí na vás?

Jakmile už jste jednou do sebe své přesvědčení pojmul, zcela přirozeně jste si vypěstovali vazbu na tu jistou osobu či věc, o nichž jste byli přesvědčeni, že bez nich šťastni nikdy nebudete. Pak se objevily snahy tu vaši vzácnou věc či toho vzác-

ného člověka získat, a potom na tom získaném lpět a odrazit každé nebezpečí jeho ztráty. To vás nakonec přivedlo do hluboké emocionální závislosti, takže předmět vaší závislosti měl tu moc vás *uchvátit*, když jste ho dosáhli, vzbudit ve vás *strach*, že o něj můžete přijít, a přivodit vám *utrpění*, když jste o něj přišli. A nyní se zamyslete nad tím, jak hrůzně nekonečný by byl seznam závislostí, kterých jste se stali vězněm. Myslete na konkrétní věci a lidi, ne na nic abstraktního... Jakmile vás měla věc, na které jste lpěli, ve svém stisku, začali jste se ze všech sil snažit, každou bdělou minutu svého života, přeskládat svět kolem sebe tak, abyste si ty k sobě připoutané předměty udrželi. To je ovšem značně vyčerpávající úkol, který ponechá jen velmi málo energie na samotné žití a radost ze života. Také je to úkol nesplnitelný; dnešní svět, který se neustále mění, zkrátka není dost dobře možné ovládat. Takže místo poklidného a uspokojujícího života jste odsouzeni k životu plnému zklamání, úzkosti, obav, nejistot, napětí a stresu. Je pár prchavých okamžiků, v nichž svět vašemu úsilí skutečně podlehne a přeskládá se podle vašeho přání. Pak jste na chvíli šťastni. Nebo spíše, zažíváte chvilkové potěšení, zkrátka něco, co rozhodně není štěstí, protože to, byť nenápadně, provází obava, že se

vám tenhle svět věcí a lidí, daných tak pečlivě dohromady, vymkne z rukou a zradí vás — což také samozřejmě dříve či později udělá.

A nyní se zamyslete nad tímto: Pokaždé, když jste plni úzkosti a obav, je to proto, že můžete přijít o předmět vašeho lpění, nemám pravdu? A pokaždé, když vás přepadne žárlivost, není to snad proto, že by vám někdo mohl odnést to, na čem jste závislí? A téměř veškerý váš hněv vám způsobuje někdo, kdo vám na vaší cestě k tomu, na čem tak lpíte, chce stát v cestě, nebo ne? A všimněte si, jak býváte paranoidní, když je předmět vaší závislosti v ohrožení — jste neschopni myslet objektivně, celé vaše vnímání je pokřivené. A když se nudíte, není to proto, že vám chybí přísun toho, co vás podle vašeho přesvědčení může uspokojit, toho, na čem jste závislí? A když jste sklíčení a nešťastni, příčina je nasnadě: život vám nedává to, bez čeho, jak jste se naučili věřit, nemůžete být šťastni. Téměř každá negativní emoce, kterou prožíváte, je přímý výsledek vašeho lpění.

Jste tedy obtěžkáni závislostmi a všemožně se snažíte být šťastni právě tak, že trváte na svých břemenech. Jak nesmyslné! Nejtragičtější na tom je, že to je jediný způsob, jaký jsme se pro dosažení štěstí naučili — způsob, který nám přímo zaručuje nezdar, zklamání a bolest. Téměř nikoho

nenaučili tuto pravdu: Pro to, abyste byli opravdu šťastni, je třeba udělat jen jediné: zbavte se svých programů, zbavte se lpění.

Když lidé narazí na tuto zřejmou pravdu, dostanou strach z bolesti, kterou by měli projít, až se budou zbavovat všech těch svých vazeb a připoutání. A přitom se nejedná o žádný bolestivý proces. Naopak. Je to přímo potěšení, velmi radostný úkol, ovšem pouze v případě, že se svých lpících tendencí nezbavujete silou vůle či sebezapřením, nýbrž pomocí prohlédnutí, pochopení. Stačí jen otevřít oči a *uvidět*, že vlastně to, na čem lpíte, vůbec nepotřebujete; že vás naprogramovali věřit, že bez té které osoby či věci nemůžete být šťastni, popřípadě že bez nich nemůžete žít. Pamatujete se ještě na chvíle, kdy jste byli velmi nešťastni? Kdy jste si byli jisti, že už nebudete nikdy šťastni, protože jste ztratili někoho nebo něco, na čem vám tolik záleželo? A co se pak stalo? Čas ubíhal a vy jste se naučili žít dál docela bez problémů, nebo ne? To už vás mělo upozornit na to, že s vaším přesvědčením asi nebude něco v pořádku, že s vámi váš program tak trochu hraje nečistou hru.

Lpění není skutečnost. Jen přesvědčení, představa ve vaší hlavě získaná naprogramováním. Kdyby ve vaší mysli ta představa neexistovala,

k ničemu byste se nepoutali. Měli byste lidi i věci rádi, dokázali byste se z jejich přítomnosti opravdu těšit, ale bez svého mylného přesvědčení byste se z nich uměli těšit, aniž by se ve vás rodily sebemenší tendence na nich lpět. A popravdě řečeno, je snad nějaký jiný způsob, jak se z něčeho těšit? Projděte teď jedno po druhém všechna svoje lpění. A ke každé osobě či věci, která vám vyta-
ne na mysl, promluvte takto: „Já na tobě vlastně vůbec nelpím. Jen jsem podlehl mylnému přesvědčení, že bez tebe nebudu šťastný.“ Udělejte to, upřímně a poctivě, a uvidíte, jakou to ve vás způsobí změnu: „Já na tobě vlastně vůbec nelpím. Jen jsem si nechal namluvit, že bez tebe nebudu šťastný.“

OUŠKO JEHLY

Snáze projde velbloud uchem jehly, než aby bohatý vešel do Božího království.

Marek 10,25

Co můžete pro své štěstí udělat? Není nic, co by se pro něj dalo dělat. Jak to? Z jednoduchého důvodu — vy už totiž šťastni jste, právě teď. Jak byste tedy chtěli získat něco, co už máte? A je-li tomu tak, proč to štěstí, které už je vaše, neprožíváte? Protože vaše mysl pro vás nepřestává vyrábět neštěstí. Zbavte se toho neštěstí pocházejícího z vaší mysli a to štěstí, které jste v sobě celou dobu nosili, bude rázem odkryto. Jak se lze zbavit neštěstí? Zjistěte, co ho zapříčiňuje, a pohleďte na tu příčinu zpříma. Samo pak odejde.

Podíváte-li se na věc zblízka a pozorně, zjistíte, že neštěstí mívá jen jednu, jednu jedinou příčinu. Tou příčinou je lpění. Co je to lpění? Stav citové závislosti zapříčiněný přesvědčením, že bez té či oné bytosti či věci nemůžete být šťastni. Tato závislost sestává ze dvou částí, jedna je pozitivní, druhá negativní. Ta pozitivní představuje ten záblesk potěšení a vzrušení, to nadšení, které zažíváte, když získáte to, k čemu jste se připoutali. Ta negativní představuje pocit ohrožení a napětí,

keré připoutání vždycky provází. Představte si člověka v koncentračním táboře, který hltavě polyká své jídlo; jednou rukou dopravuje jídlo k ústům, tou druhou si ho ochraňuje před ostatními, kteří se po něm určitě vrhnou, jakmile jeho pozornost poleví. To je přesný obrázek lpícího člověka. Takže již ze své podstaty vás lpění činí zranitelnými a neustále vám hrozí narušením klidu. Jak by tedy mohl lpící člověk vstoupit do toho oceánu štěstí nazývaného království boží? To by spíše prošel velbloud uchem jehly!

Na lpění je tragické to, že pokud předmět lpění nezískáme, přináší nám to bolest. Získáme-li ho však, nepřinese nám to štěstí — pouze záblesk nadšení, po němž následuje znuďenost; a vždycky jej provází obava, že to, k čemu jsme přilnuli, můžeme klidně ztratit. Řeknete: „Copak nemůžu přilnout ani k jedné jediné věci?“ Ale jistě. Můžete lpět na kolika věcech chcete. Ale za každé lpění platíte formou ztraceného štěstí. Podstata lpění je taková, že i když svůj hlad po něm v průběhu dne uspokojíte hned na několika frontách, jeden jediný neuspokojený cíl je schopen vás pronásledovat a vzít vám pocit štěstí. Není prostě možné nad lpěním vyhrát. Jít za vidinou šťastného přilnutí je jako hledat suchou vodu. Ještě nikdo na světě nepřišel na to, jak si to všechno,

k čemu jsme připoutáni, udržet bez boje, beze strachu, úzkosti a — dříve či později — bez prohry a ztrát.

Je jen jediný způsob, jak nad lpěním zvítězit. Zbavit se ho. Vůbec není pravda, že to je těžké. Je to snadné. Stačí jen uvidět, ale opravdu uvidět, následující pravdy. **Zaprvé:** Trváte na mylném přesvědčení, že bez té jisté osoby či věci nebudete nikdy šťastni. Podívejte se na každý ten předmět či osobu zvlášť a vizte mylnost takového přesvědčení. Vaše srdce se tomu může bránit, ale v okamžiku, kdy pochopíte, pocítíte v sobě ihned změnu. Právě v tom okamžiku totiž lpění ztratí svou sílu. **Zadruhé:** Pokud se z věcí pouze těšíte a nechcete se k nim poutat, tedy odmítáte mylné přesvědčení, že bez nich nedosáhnete štěstí, jste ušetřeni veškerého toho úporného snažení je ochraňovat a věčně u nich stát na stráž. Už vás někdy napadlo, že si všechny předměty svého lpění můžete ponechat, aniž byste se jich museli zbavit, aniž byste se museli být jediného zříct, a prostě se z nich těšit bez užití pout, na bázi nelpění? Protože to už budete klidní a uvolnění, a nad vaším potěšením se nebude stahovat hrozba. **Zatřetí:** Naučíte-li se těšit z vůně tisíce květin, nebudete lpět na jedné či trpět, nebude-li na dosah. Z tisíce oblíbených jídel si těžko povšimnete ztráty jedi-

ného a vaše štěstí zůstane bez vrásky. A právě vaše tendence poutat může za to, že si nejste schopni najít zalíbení v širším okruhu věcí a lidí.

Ve světle těchto tří pravd už žádná pouta nepřezijí. Ale to světlo musí zářit nepřetržitě, aby bylo účinné. Lpění může přežívat jen v temnotách klamných představ. Boháč nemůže vstoupit do království božího ne proto, že chce konat zlo, ale proto, že raději zůstává slepý.

NENÍ KAM JÍT

Lišky mají doupata, a ptáci hnízda, ale Syn člověka nemá, kde by hlavu složil.

Matouš 8,20

Většina lidí dělá ve vztazích s druhými lidmi jednu chybu. Snaží se vybudovat nějaké stálé a bezpečné místo v neustále se měnícím proudu života.

Pomyslete na někoho, po jehož lásce toužíte. Chcete hrát v životě toho člověka nějakou roli, být pro něj jedineční, mít pro něho význam? Chcete, aby tomu člověku na vás záleželo, aby se o vás zajímal víc než o ostatní? Jestli ano, otevřete oči a vizte, že nerozumně vybízíte druhé, aby si vás zabrali pro sebe, aby omezili vaši svobodu ve svůj vlastní prospěch, aby řídili vaše chování a váš růst a vývoj směrem, který jim vyhovuje. To je jako kdyby ten druhý řekl: „Jestli pro mě chceš něco znamenat, musíš se chovat podle mých představ. Protože v okamžiku, kdy podle mých očekávání žít přestaneš, přestaneš pro mě mít význam.“ Chtěli jste mít pro někoho význam, že? Pak tedy musíte platit ztrátou svobody. Musíte tančit podle toho, jak ten druhý píská, stejně jako ten druhý musí tančit tak, jak pískáte vy, chce-li pro vás něco znamenat.

A nyní se zeptejte sami sebe, zda-li to stojí za to, zaplatit tak mnoho za tak málo. Představujte si, že tomu člověku, po jehož lásce toužíte, říkáte: „Nech mne být sebou samým, myslet vlastní myšlenky, mít svůj vlastní styl, věnovat se vlastním zálibám, chovat se způsobem, o kterém já sám rozhodnu, že je vhodný.“ Ve chvíli, kdy ta slova vyslovíte, pochopíte, že žádáte o nemožné. Chtít mít pro někoho význam znamená především snažit se vždy tomu druhému vyhovět. A ztratit tak svobodu. A toto je nutné si uvědomit, ať už vám to bude trvat, jak chce dlouho.

Možná, že teď už budete schopni říct: „Raději budu mít svou svobodu než tvoji lásku.“ Kdybyste si měli vybrat mezi tím, být ve vězení a mít tam společnost, nebo chodit svobodně po světě úplně sám, pro co byste se rozhodli? A teď tomu člověku řekněte: „Nechávám tě být sám sebou, myslet vlastní myšlenky, mít vlastní styl, věnovat se vlastním zálibám, chovat se tak, jak uznáš za vhodné.“ V okamžiku, kdy to vyslovíte, všimnete si jedné či dvou věcí: Buď se těm slovům bude vaše srdce vzpírat a vy budete odhaleni jako někdo, kdo na někom lpí a vykořisťuje ho; je tedy čas opustit mylné přesvědčení, že bez tohoto člověka nemůžete žít či nemůžete být šťastni. Anebo ta slova v srdci pronesete naprosto upřímně

a v ten stejný okamžik od vás veškeré ty tendence ovládat, manipulovat, využívat, vlastnit a žárlit odpadnou. „Nechávám tě být sám sebou: myslet vlastní myšlenky, mít vlastní styl, věnovat se vlastním zálibám, chovat se způsobem, který pokládáš za vhodný.“

A všimnete si také něčeho jiného: Ten člověk pro vás automaticky přestane být jedinečný, důležitý. On či ona budou důležití, ale tak, jako je například západ slunce krásný či symfonie úchvatná — budou důležití sami v sobě. Tak jako strom je jedinečný jako takový, nikoli pro své plody či stín, který může nabídnout. Váš milovaný pak nebude patřit vám, bude patřit všem a nikomu, tak jako ten západ slunce či strom. Vyzkoušejte si to tak, že znovu pronesete ta slova: „Nechávám tě být sám sebou, ...“ Vyslovením těchto slov jste se osvobodili. Teď jste schopni milovat. Protože když lpíte, nenabízíte svému milovanému lásku, ale řetěz, ke kterému jste vy i váš milovaný připoutáni. Láska existuje pouze ve svobodě. Člověk skutečně milující si přeje pro milovaného jen dobro — což především znamená osvobození milovaného z pout milujícího.

PŘIVEĎ CHUDÉ

Tu se pán domu rozhněval a řekl svému služebníkovi: „Vyjdi rychle na náměstí a do ulic města a přiveď sem chudé, zmrzačené, slepé a chromé.“

Lukáš 14,21

Vzpomeňte si na někoho, kdo se vám nelíbí — na někoho, komu se zpravidla vyhýbáte, protože jeho přítomnost ve vás vyvolává nepříjemné pocity. Představte si teď, že v přítomnosti toho člověka jste, a sledujte, jak se vlna nepříjemných pocitů zvedá... Jste s velkou pravděpodobností v přítomnosti člověka chudého, zmrzačeného, slepého či chromého.

A nyní se zamyslete na tím, že pozvete-li tohoto člověka, tohoto žebráka z ulice či parku domů, tzn. do své přítomnosti, podaruje vás něčím, čím by vás žádný z vašich přátel podarovat nemohl, byť by byl sebebohatší. Ten člověk vám odkryje vás samé, odkryje vám lidskou podstatu — a to je vyjevení stejné hodnoty jako vyjevení v Písmu, neboť nač by člověku byla znalost Písma, kdyby neznal sám sebe a žil život robota? Vyjevení, které vám přinese tento žebrák, bude pracovat ve vašem srdci, dokud ho nerozšíří natolik, že se tam vejde každická živá bytost. Existuje tedy krásnější dar?

Nyní se podívejte sami na sebe v situaci, kdy máte nepříjemné pocity, a položte si následující otázku: Řídím já tuto situaci, nebo řídí tato situace mne? To je první vyjevení. A s ním přichází druhé: Řídit tuto situaci znamená řídit sám sebe, což neodpovídá skutečnosti. Jak člověk tohoto umění dosáhne? Stačí jen pochopit, že na světě existují lidé, kteří by na vašem místě z toho člověka nepříjemné pocity neměli. Byli by pánem situace, byli by nad ní, nikoliv jí podřízeni tak jako vy. Příčinou vašich nepříjemných pocitů není tedy ten člověk, jak si možná myslíte, ale vaše naprogramování. A to je třetí a nejdůležitější vyjevení.

Poté, co jste přijali vyjevení o sobě samých, zaposlouchajte se do vyjevení týkající se lidské podstaty. Toto chování, vlastnosti toho člověka, které vás nutí reagovat tak negativně — uvědomujete si, že za ně ten člověk není zodpovědný? Své odmítavé pocity si můžete ponechat, pouze když se mylně domníváte, že ten člověk je svobodný a vědomý, a tudíž zodpovědný. Ale kdo už kdy vědomě páchal zlo? Schopnost páchat zlo či být zlý neznačí svobodu, nýbrž nemoc, neboť zlo přímo předpokládá nedostatek vědomí a citlivosti. Ti, již jsou vskutku svobodní, nemohou hřešit, tak jako Bůh nemůže hřešit. Tento ubohý člověk před vámi je zmrzačený, slepý či chromý, nikoli vzdorovitý

a zlovolný, jak jste se pošetile domnívali. Této pravdě je nutno porozumět; pohledte na ni pevně a neochvějně a brzo budete svědkem toho, jak se vaše negativní emoce mění ve vlídnost a soucit. Najednou ve svém srdci máte místo pro někoho, kdo byl vámi a ostatními odeslán do ulic a parků.

Uvědomíte si, že tento žebrák k vám přišel, aby dal almužnu on vám — rozšíření vašeho srdce o soucit a osvobození vašeho ducha. Tam, kde jste dříve byli řízeni (tito lidé měli tu moc ve vás vytvořit negativní emoce a vy jste měnili svůj směr, abyste se jim vyhnuli), jste nyní svobodní, nemusíte se nikomu vyhýbat, nemusíte nikam uhýbat. Až se vám toto odkryje, všimnete si, jak se k pocitu soucítění ve vašem srdci přidal ještě pocit vděčnosti, vždyť ten žebrák je váš dobrodinec. A přijde ještě další nezvyklý pocit: Pocítíte chuť vyhledávat společnost těchto lidí, kteří podněcují váš růst — mrzáků, slepých a chromých, tak jako člověk, který se právě naučil plavat, vyhledává vodu, neboť pokaždé, když s nimi budete, tam, kde jste dříve pociťovali tlak a vládu nepřijemných pocitů, tam teď pociťujete všeobjímající soucit a nebeskou svobodu. A ani se nebudete poznávat, až vyjdete do ulic a parků svého města, ve shodě s příkazem Pána, abyste domů přivedli chudé, mrzáky, slepé a chromé.

SLEPÝ VIDÍ

Přišel jsem na tento svět k soudu: aby ti, kdo nevidí, viděli, a ti, kdo vidí, byli slepí.

Jan 9,39

Říká se, že láska je slepá. Ale je tomu skutečně tak? Ne. Ve skutečnosti na světě nic nevidí tak jasně jako láska. To, co je slepé, není láska, ale připoutanost. Připoutanost je lpění, které pochází z mylného přesvědčení, že něco či někdo je pro vaše štěstí nepostradatelný. Jste k něčemu nebo k někomu připoutáni? Myslíte, že bez nich nebudete šťastni? Sepište je všechny na kus papíru, nyní, ještě než se pustíme dál a budeme pozorovat, jak vás vlastně zaslepují.

Vezměte si nějakého politika, který sám sebe přesvědčil, že nebude šťastný, dokud nebude u moci. Jeho cesta za mocí otupí jeho citlivost až do konce jeho života. Nemá téměř čas na svou rodinu a přátele. Najednou začne všechny lidské bytosti vnímat a chovat se k nim z hlediska toho, zda pro jeho ambici představují podporu, či naopak hrozbu. A těch, kteří ho nemohou ani ohrožit, ani podpořit si prostě ani nevšimne. A je-li kromě své touhy po moci připoutaný ještě k jiným věcem, jako například k sexu či penězům, stává se

ten chudák natolik vybíravým v tom, co vnímá, že se o něm téměř dá říct, že je slepý. A každý to vidí, kromě jeho samotného. To je situace, která vede k odmítnutí Mesiáše, k odmítnutí pravdy, krásy i dobra, neboť se člověk vůči nim stal slepým.

Představte si, že posloucháte orchestr, ve kterém bubny hrají tak hlasitě, že všechno ostatní přehluší. Abyste se ze symfonie dokázali těšit, je nutné umět naslouchat každému nástroji v orchestru. Abyste mohli být ve stavu zvaném láska, musíte umět vnímat jedinečnost a krásu každé věci či osoby kolem vás. Těžko můžete milovat něco, čeho si téměř ani nevšimnete; a když si všimnete jen mála bytostí a ostatní vyloučíte, to není láska, neboť láska nikoho nevylučuje, naopak, objímá veškerý život, naslouchá symfonii jako celku, nikoliv jen nějakému jednotlivému hudebnímu nástroji.

Nyní se na chvíli zastavte a pochopte, že vám předměty vašeho lpění neochuzují symfonii života o nic méně než ta politikova připoutanost k moci a obchodníková připoutanost k penězům. A nebo se na to podívejte jinak: neustále k nám ze světa přes smysly, tkáň vašich orgánů, proudí nesmírné množství informací. Jen malá část těchto informací se dostane do vědomí. Je to jako nekonečné množství dopisů, které dostává prezident

nějakého národa: jen několik málo se mu skutečně dostane do rukou. Někdo je v prezidentské kanceláři pročítá a zpracovává. Kdo rozhoduje, co se z toho všeho, co ze světa přichází, nakonec dostane až do vašeho vědomí? Tři rozhodující filtry: jedním je to, na čem lpíte, druhým jsou vaše přesvědčení a třetím je váš strach.

Předměty vašeho lpění: nevyhnutelně budete sledovat pouze to, co je podporuje či jim hrozí, a ke všemu ostatnímu budete slepí. Nebudete se zkrátka o nic jiného zajímat, tak jako se hrabivý obchodník nezajímá o nic, co by nebylo spojeno s vyděláváním peněz. Vaše přesvědčení: jen se podívejte na nějakého fanatika, který si všímá pouze toho, co potvrzuje jeho přesvědčení, a vytěsňuje všechno to, co by je mohlo ohrozit. Pak porozumíte, co vám vaše přesvědčení způsobují. A váš strach: kdybyste věděli, že budete za týden popraveni, vaše mysl by se dokonale koncentrovala pouze na to a na nic jiného. Přesně tohle obavy a strach dělají; prostě uprou vaši pozornost jen na některé věci a ostatní ze světa úplně vyloučí. Mylně se domníváte, že vás váš strach chrání, že vaše přesvědčení z vás dělají to, co jste, a že vaše připoutání dodávají vašemu životu vzrušení a bezpečí. Nevidíte, že vlastně vytvářejí stěnu mezi vámi a symfonií života.

Je samozřejmě nemožné být si v symfonii plně vědom každé noty. Ale když se váš duch od všeho oprostí a vaše smysly otevřou, začnete vnímat věci takové, jaké skutečně jsou, vytvářet skutečnost a budete unešeni harmoniemi vesmíru. Pak pochopíte, co je Bůh, neboť konečně poznáte, co je láska.

Podívejte se na to takto: vy nevidíte lidi a věci takové, jaké jsou, ale takové, jací jste vy. Chcete-li je vidět takové, jaké jsou, musíte si dávat pozor na své lpění a na strach, které to lpění vytváří. Protože když se na život podíváte zblízka, je to právě vaše lpění a strach, kdo rozhoduje o tom, čeho si všimnete a co kolem vás projde bez povšimnutí. A to, čeho si všimnete, řídí vaši pozornost. A protože váš pohled byl selektivní, znáte jen iluzorní verzi věcí a lidí kolem sebe. Čím déle žijete s touto zkreslenou verzí, tím hlouběji jste přesvědčeni, že to je jediný pravdivý obraz světa, protože vaše lpění a strach z něho vyvěrající neúnavně třídí vstupní informace způsobem, který váš obraz upevňuje. To je původ vašich přesvědčení: pevné, neměnné způsoby pohledu na skutečnost, která rozhodně není pevná a neměnná, ale naopak je v pohybu a neustále podléhá změnám. Takže už to není skutečný svět, na co reagujete a co milujete, ale svět, který vytvořila

vaše mysl. Teprve až když opustíte svá přesvědčení, a strach a lpění, které je živí, osvobodíte se od necitlivosti, která vás činí hluchými a slepými k sobě i ke světu.

NEBE NA DOSAH

Čiňte pokání, neboť se přiblížilo království nebeské.

Matouš 4,17

Představte si, že máte rádio, které ať už kroučíte knoflíkem jak chcete, chytá jen jednu stanici. A vůbec se nedá regulovat hlasitost. Někdy je zvuk sotva slyšet, jindy zase je tak hlasitý, že vám to málem prorazí ušní bubínky. Navíc nejde vypnout. Někdy je pomalé; pak v něm zničehonic začne pískat, zrovna když se ukládáte ke spánku. Kdo by to vydržel, mít rádio, které se takhle chová? A přesto, když se takhle bláznivě chová vaše srdce, nejen že to vydržíte, ale dokonce říkáte, že to je normální a lidské.

Vzpomeňte si, kolikrát jste byli zmítáni emocemi, svíral vás vztek, sklíčenost nebo úzkost, a přitom tomu tak bylo jenom proto, že jste si vzali do hlavy získat něco, co nemáte, nebo si udržet něco, co už máte, nebo se vyhnout něčemu, s čím nechcete přijít do styku. Třeba jste byli zamilováni a cítili jste se nedocenení nebo jste pociťovali žárlivost. A najednou se celá vaše mysl a citění zaměřily pouze na tuto jedinou věc, a hostina se vám v ústech proměnila v prach. Usiloval jste

o výhru ve volbách a v zápalu boje jste vůbec neslyšel zpěv ptáků: vaše ambice všechno ostatní přehlušila. Byl jste v nebezpečí, že vážně onemocníte nebo že ztratíte životního partnera, a přesto jste se nemohl na nic jiného soustředit.

Zkrátka, ve chvíli, kdy se k něčemu připoutáte, fungování toho úžasného aparátu zvaného lidské srdce je zničeno. Chcete-li si opravit své rádio, musíte nastudovat jeho mechanismus. Chcete-li si napravit srdce, musíte se hluboce a vážně zamyslet nad čtyřmi pravdami. Ale nejdříve si vyberte něco, na čem lpíte a co vám dělá starosti — něco, k čemu lnete, nebo něco, čeho se hrozíte, nebo něco, po čem toužíte — a mějte to při čtení následujících pravd stále na mysli.

První pravda: Musíte si vybrat mezi tím, na čem lpíte, a štěstím. Oboje mít nemůžete. Ve chvíli, kdy na něčem začnete lpět, mysl a srdce přestanou správně pracovat a vaše schopnost vést radostný, bezstarostný a klidný život je tatam. Hodí se to i na váš vybraný předmět? Zamyslete se nad tím. Jistě ano.

Druhá pravda: Kde se vaše lpění vzalo? Nenařadili jste se s ním. Vzniklo ze lži, kterou vám namluvila společnost nebo kterou jste si namluvili sami, a sice že bez jistých věcí a bez jistých lidí nebudete šťastni. Otevřete oči a pochopte, jaký je

to klam. Existují stovky lidí, kteří jsou naprosto šťastni i bez této jakési věci či osoby či situace, po které vy toužíte a o které jste sami sebe přesvědčili, že bez ní nemůžete být. Vyberte si tedy: Chcete to, na čem lpíte, nebo svobodu a štěstí?

Třetí pravda: Chcete-li žít naplno, musíte si vytvořit smysl pro perspektivu. Život je nepředstavitelně bohatší než ta nepatrnost, ke které jste se připoutali a které jste dali tu moc vás zneklidňovat. Nepatrnost, ano, protože, budete-li žít dostatečně dlouho, jednou přijde den, kdy ztratí svou závažnost. Ani na ni nebudete mít vzpomínky — vaše vlastní zkušenost to potvrdí. Tak jako dnes si už jen ztěží vzpomenete na ty malichernosti, které vás tak znepokojovaly v minulosti. To proto, že již nejste pod jejich vlivem.

A tak vám čtvrtá pravda přináší ten nepopiratelný závěr, že žádná věc ani žádná bytost vně vás nemá tu moc z vás dělat lidi šťastné či nešťastné. Ať už jste si toho vědomi či nikoliv, jen vy se rozhodujete, zda budete šťastni či nešťastni, zda budete na věcech lpět či nikoliv, a to v každé situaci.

Jak se tak zamýšlíte nad těmito pravdami, možná si uvědomíte, že se jim vaše srdce staví na odpor, vznáší proti nim námitky a odmítá na ně pohledět. To je známka toho, že jste ještě v rukou svých lpění nevytrpěli dost na to, abyste toužili

něco udělat se svým duchovním rádiem. Anebo se vaše srdce těmto pravdám nebrání; je-li tomu tak, radujte se. Pokání, náprava srdce se právě započala a království boží — příjemně bezstarostný život dětí — teď máte konečně na dosah. Natáhněte se a osvojte si jej.

CO MÁM DĚLAT?

„Mistře, co dobrého mám dělat, abych získal věčný život?“

Matouš 19,16

Představte si, že sedíte v koncertním sále a nasloucháte kouzelné hudbě, když tu si najednou vzpomenete, že jste zapomněli zamknout auto. Máte o to auto strach, nemůžete však odejít ze sálu a nemůžete se již ani těšit z hudby. A to je dokonalý obrázek života, jak ho žije většina lidí.

Pro ty, kdo mají uši k slyšení, je život symfonie. Ale jen velmi vzácná je bytost, která tu hudbu slyší. Proč? Protože mají plné ruce práce s posloucháním zvuků, které jim jejich naprogramování nasadilo do hlavy. To a ještě něco — jejich lpění. Lpění je hlavní ničitel života. Abyste slyšeli symfonii, musíte být citlivě naladěni na každý nástroj v orchestru. Oblíbíte-li si pouze bubny, přestanete symfonii slyšet, protože zvuk bubnu přehluší všechny ostatní nástroje. Klidně můžete mít raději bubny než housle či klavír, to ničemu nebrání, neboť to, že dáváte nějakému nástroji přednost, ještě neničí vaši schopnost naslouchat i ostatním nástrojům a těšit se z nich. Ale v okamžiku, kdy se vaše preference změní ve

lpění, vůči ostatním zvukům znečitlivíte, začnete je podhodnocovat. A navíc vás učiní slepými i vůči tomu vybranému nástroji, protože ho hodnotíte naprosto neúměrně vzhledem k jeho zásluhám.

A teď se podívejte na člověka či věc, na níž lpíte: na někoho či na něco, čemu jste předali moc učinit z vás šťastné či nešťastné bytosti. Sledujte, jak kvůli soustředění se na získání té osoby či věci, závislosti na ní a užívání si jí s odmítavým postojem k ostatním věcem a lidem, jak jste kvůli své obsesi tou věcí či osobou méně citliví ke zbytku světa. Otupěli jste. A mějte tu odvahu si přiznat, jak předsudeční a slepí jste byli ve styku s tím, na čem lpíte.

Když to pochopíte, pocítíte touhu zbavit se veškerého lpění. Ale jak? Odřikání a vyhýbání se jim nepomůže, protože vymazat zvuk bubnů vás znečitliví a otupí naprosto stejně, jako kdybyste se na bubny soustředili. Pomůže jen porozumění, uvědomění. Pokud vám vaše lpění již přineslo utrpení a bolest, pomůže vám to pochopit. Pokud jste alespoň jedinkrát v životě ochutnali svobodu a radost ze života, kterou nelpění přináší, také to pomůže. Rovněž pomůže, budete-li si vědomě všimnout ostatních nástrojů v orchestru. Ale stejně nic nenahradí vědomí ztráty, kterou utrpíte, když

nadceňujete bubny a přestanete poslouchat zbytek orchestru.

Ten den, kdy vás lpění na bubnech opustí, už svému partnerovi neřeknete: „Udělal(a) jsi mne šťastným/šťastnou.“ Neboť těmito slovy lichotíte jeho egu a manipulujete ho tak, aby vám chtěl vždycky vyhovět. A v sobě živíte iluzi, že vaše štěstí závisí na partnerovi. Řeknete spíš: „Když jsme se potkali, vyrostlo nám štěstí.“ Vaše štěstí tak zůstane nenarušeno jeho ani vaším egem. Ani jeden z vás si za to nemůže přivlastňovat zásluhu. A tak se klidně budete moci rozejít bez vzájemného lpění, nebo spolu budete dál, ale to už se budete těšit nikoliv jeden z druhého, ale ze symfonie, která se při vašem setkání zrodila. A až se dostanete do jiné situace, potkáte někoho nového či změníte místo, nebudou vás zatěžovat staré nevyřešené problémy. A pak ke své radosti objevíte, že i tam symfonie hraje, jen v jiné situaci jinou melodii, a pak zase jinou, a zase jinou.

A budete svůj život prožívat z okamžiku na okamžik, plně zabráněni do přítomnosti, nesoucí s sebou ze své minulosti tak málo, že by váš duch prošel i ouškem jehly; soužení obavami z budoucnosti asi tak málo jako ptáci ve vzduchu nebo květiny na louce. Nebudete k nikomu a k ničemu připoutáni, protože již budete umět vychutnávat symfonii

života. Budete milovat život sám celým svým horoucím srdcem a duší a myslí, ze všech sil. Zjistíte, že se pohybujete lehce jako ptáci na obloze, neustále žijící ve věčném Teď. A ve svém srdci najdete odpověď na otázku: „Mistře, co musím udělat, abych získal věčný život?“

NEZŮSTANE KÁMEN NA KAMENI

Když Ježíš vyšel z chrámu a odcházel odtud, přistoupili k němu učedníci a ukazovali mu na chrámové stavby. On však jim řekl: „Vidíte toto všechno? Amen, pravím vám, že tu nezůstane kámen na kameni, všechno bude rozmetáno.“

Matouš 24, 1—2

Představte si nějakého těstovitého člověka obaleného tukem. To se může stát vaší myslí — ztěstovatí, pokryje se vrstvami tuku, až otupí a zleniví natolik, že přestane myslet, pozorovat, objevovat a zkoumat. Ztratí bdělost, čilost i pružnost a zkrátka a dobře usne. Rozhlédněte se kolem sebe a uvidíte, že takovou mysl má téměř každý: těžkopádnou, spící, chráněnou vrstvami tuku, odmítající se nechat vyrušit či pobízet k bdělosti.

Co jsou ty vrstvy? Každé přesvědčení, které máte, každý váš závěr ohledně lidí a věcí, každý zvyk a všechno, na čem lpíte. V letech, kdy jste se utvářeli, vám měl někdo pomoci seškrábnout tyto vrstvy a osvobodit mysl. Místo toho vás vaše kultura a společnost, které právě tyto vrstvy na vaši mysl naložily, vychovávala tak, abyste si jich ani nevšimli, zavřeli oči a nechali druhé lidi — odborníky: politiky, kulturní a náboženské činitele —

aby mysleli za vás. Jste tedy zatíženi břemenem nikdy nezpochybněné, nepřezkoumané autority a tradice.

Prozkoumejme tyto vrstvy jednu po druhé. Nejdříve vaše přesvědčení. Ať už žijete svůj život jako komunista nebo jako kapitalista, jako muslim nebo jako žid, žijete předpojatý život plný předsudků; mezi vámi a Skutečností je bariéra, vrstva tuku, protože už Ji nevidíte a nedotýkáte se Jí přímo.

Druhá vrstva: vaše představy. Pokud si o někom utvoříte nějakou představu, pak už nemáte rádi toho člověka, ale svou vlastní představu o něm. Vidíte ho něco dělat, něco říkat či se určitým způsobem zachovat a už ho opatřujete nálepkou: ta je hloupá, ten je pomalý, ten je krutý, ta je moc milá, atd. Vytvořili jste si tedy clonu, vrstvu tuku mezi vámi a tím člověkem, neboť až se s ním příště setkáte, budete se na něj dívat skrz tu utvořenou představu, i když už se mezitím změnil. Ohlédněte se a všimněte si, že jste to takto udělali téměř s každým, koho znáte.

Třetí vrstva: zvyky. Zvyk je pro lidský život nezbytný. Jak bychom mohli chodit nebo mluvit nebo řídit auto, aniž bychom se přitom nespolehali na zvyk. Ale zvyku je nutno užívat pouze na záležitosti mechanické — nikoli na lásku či na dívání

se kolem sebe. Kdo by chtěl být milován ze zvyku? Už jste někdy seděli na skalnatém břehu či pláži fascinováni majestátností a záhadností moře? Rybář se na moře dívá každý den a té velkoleposti si nevšimne. Jak to? Otupující efekt té vrstvy tuku zvané zvyk. Vytvořili jste si utkvělé představy o všech věcech, které vidáte, a když se s nimi dostanete do styku, nevidíte již je, v celé té jejich měnící se novosti, ale tu pořád stejně nezajímavou, neprodyšnou, nudnou představu, vytvořenou ze zvyku. A takhle zacházíte s lidmi i s věcmi, takhle se s nimi setkáváte: žádná svěžest, žádná novost, jen ten stejně mdlý, všední (nudný) styl, vycházející ze zvyku. Nejste schopni se dívat jiným, více tvůrčím způsobem, protože s vytvořeným stereotypem pro styk s lidmi a věcmi si mysl prostě přepojíte na automatického pilota a dřímáte.

Čtvrtá vrstva: vaše lpění a strach. Tuto vrstvu lze vidět nejsnáze. Opatřete každou osobu i věc nátěrem lpění a strachu (a tedy nelibosti) — a v tom okamžiku přestanete tu věc či bytost vidět takové, jaké opravdu jsou. Jen si vzpomeňte na někoho, koho nemáte rádi, koho se bojíte či na kom lpíte, a uvidíte, že jsou tato slova pravdivá.

Už vidíte, že se nacházíte ve vězení vytvořeném přesvědčeními a tradicemi vaší společnosti,

a představami, předsudky, lpěním a strachem vycházejícími z vašich zkušeností? Jedna stěna za druhou obklopuje vaši vězeňskou celu tak, že se téměř zdá nemožné, že z ní kdy uniknete a dotknete se toho bohatství života a lásky a svobody, které leží vně vaší vězníční pevnosti. A přitom to není úkol nemožný, je přímo snadný a radostný. Co dělat, abyste unikli? Čtyři věci: Zaprvé, uvědomte si, že jste obklopeni stěnami vězení a že jste svou mysl uložili ke spánku. Většinu lidí takhle skutečnost vůbec ani nenapadne, a tak žijí a umírají jako vězni. Většina lidí se prostě adapтуje, přizpůsobí se vězeňskému životu. Z několika málo se stanou reformátoři, bojují za lepší životní podmínky ve vězení, lepší osvětlení, popř. lepší větrání. Jen z hrstky lidí se pak stanou vzbouřenci, povstalci, kteří z vězení uniknou. Přijdete-li tedy na to, že jste mezi vězeňskými stěnami, můžete se stát jen vzbouřencem.

Zadruhé, přemýšlejte o těch stěnách, celé hodiny pozorujte své myšlení, zvyky, lpění a obavy bez jakéhokoli hodnocení či odsuzování. Dívejte se na ně a ony se rozpadnou.

Zatřetí, po jistou dobu pozorujte věci a lidi kolem sebe. Podívejte se, ale opravdu se dívejte, tak jako kdyby to bylo poprvé, na tvář přítele, na list stromu, na strom, na ptáka v letu, na chování

a manýrismus lidí kolem vás. Poctivě se podívejte a snad je uvidíte nově, takové, jací jsou, bez toho otupujícího a ohlupujícího účinku vašich představ a myšlenkových stereotypů.

Čtvrtý a nejdůležitější krok: V klidu se usadte a pozorujte, jak vaše mysl pracuje. Neustále vytváří myšlenky, názory a reakce. Sledujte to všechno v dlouhých časových úsecích, tak jako kdybyste pozorovali říční proud, nebo i film. Brzy shledáte, že je to ještě mnohem poutavější než kterákoli řeka, než kterýkoli film. A mnohem více oživující a osvobozující. Nakonec, můžete o sobě vůbec říct, že žijete, když si ani nejste vědomi svých vlastních myšlenek a ovlivnění? Nevědomý život, říká se, nestojí ani za to žít. Nedá se vlastně ani nazvat životem; je to existence robota, spánek, bezvědomí, smrt, a přesto to lidé nazývají lidským životem.

Takže se mějte na pozoru: pozorujte, zpochybňujte, zkoumejte a vaše mysl obživne, zbaví se tuku a bude čilá, bdělá a bystrá. Vězeňské stěny se začnou rozpadat, až v chrámu nezůstane kámen na kameni a vy budete obdařeni ničím nekaleným viděním věcí v jejich skutečné podobě, přímým prožíváním Skutečnosti.

JAK DÁVAT?

Když prokazuješ dobrodiní, ať neví tvá levice, co činí pravice.

Matouš 6,3

S dobročinností je to jako se štěstím a svatostí. Není možné, abyste řekli, že jste šťastní, protože v okamžiku, kdy jste si svého štěstí vědomi, přestáváte být šťastni. To, co vy nazýváte prožitkem štěstí, vůbec není štěstí, ale vzrušení a nadšení způsobené nějakou osobou či věcí či událostí. Právě štěstí není ničím způsobené. Šťastný je člověk naprosto bez příčiny. A právě štěstí není možné „prožívat“. Nepochází ze sféry vědomí. Není si vědomo sebe sama.

A tak je to i se svatostí. V okamžiku, kdy si svou svatost uvědomíte, zkaží se a stává se z ní licoměrnost, pokrytectví. Dobrý skutek není nikdy tak dobrý, jako když si jeho dobroty nejste vědomi — tolik jste zaujati samotným skutkem, že si naprosto nejste vědomi své dobroty a ctnosti. Vaše levá ruka nemá ani potuchy o tom, že pravá ruka koná něco dobrého či chvályhodného. Zkrátka to vykonáte, protože se vám to zdá přirozené, uděláte to spontánně. Zamyslete se na chvíli a uvědomte si, že veškeré ctnosti, které v sobě vi-

díte, vůbec nejsou žádné ctnosti, ale něco, co jste si promyšleně vypěstovali a pak jste si to vnutili. Kdyby to byla pravá ctnost, dělala by vám takovou radost a připadala by vám natolik přirozená, že by vás ani nenapadlo smýšlet o ní jako o ctnosti. Takže první vlastnost svatosti je, že si není vědoma sebe sama.

Druhá její vlastnost je nenucenost. Úsilí může pozměnit chování, ale nemůže změnit vás. Zamyslete se nad tímto: úsilí umí dopravit potravu k ústům, neumí však vytvořit chuť; dokáže vás udržet v posteli, ale nedokáže přinést spánek; může vás přimět svěřit někomu tajemství, ale nemůže vytvořit důvěru; umí vás přimět někomu zalichotit, ale neumí vytvořit pravý obdiv; úsilí dokáže prokazovat službu, ale nemá tu moc přinést lásku či svatost. Úsilím dosáhnete jen potlačení, nikoliv přirozené změny či růstu. Změnu může přinést jedině vědomí a porozumění. Porozumějte svému neštěstí a ono zmizí — pak už následuje stav štěstí. Porozumějte své pýše a ona se vás pustí — po ní přijde pokora. Porozumějte svým obavám a svému strachu a rozpustí se — následným stavem je láska. Porozumějte svému lpění a ono zmizí — výsledkem je svoboda. Láska a svoboda a štěstí nejsou něčím, co byste mohli vypěstovat. Vždyť ani nevíte, co to vlastně je. Můžete

jen pozorovat jejich protějšky a pozorováním jim způsobit smrt.

Existuje ještě třetí vlastnost svatosti: Nelze po ní toužit. Toužíte-li po štěstí, budete mít strach, že ho nedosáhnete. Budete mít neustále pocit neuspokojení; a neuspokojení a strach zabíjejí právě to, co chtějí získat, štěstí. Když toužíte po vlastní svatosti, živíte tím chtivost a ctižádost, které právě vás činí tak sobecké, marnivé a nesvaté.

Je zde něco, čemu je nutno porozumět: Ve vás jsou dva zdroje změny. Jedním je chytrost vašeho ega, které na vás tlačí, abyste vyvíjeli úsilí a stali se něčím, čím nejste, tak, aby se nad sebe pozvedlo, aby se mohlo velebit. Tím druhým je moudrost Přírody. A díky této moudrosti si změny můžete být vědomi, můžete jí porozumět. Nic jiného není třeba dělat, jen nechat tu změnu — její druh, způsob, rychlost, načasování — na Skutečnosti a na Přírodě. Vaše ego je horlivý technik. Neumí být tvůrčí. Vymýšlí metody a techniky a produkuje tzv. světce, kteří jsou strnulí, zásadoví, bez života a jednají mechanicky, a k ostatním jsou stejně netolerantní jako k sobě samým — lidi, kteří jsou násilní, pravý opak svatosti a lásky. Ten druh „duchovních“ lidí, kteří, vědomi si své duchovnosti, klidně jdou a ukřižují Mesiáše. Příroda není technik. Příroda je tvůrčí. Budou z vás tvůrci, nikoli

technici, když se odevzdáte — budete bez chtivosti, bez ambicí, bez úzkostí, bez pocitu zápasu, výhry, dosažení či zisku. Budete mít nadšené, bystré, pronikavé a bdělé vědomí, které rozpouští veškerou hloupost a sobectví, veškeré lpění a obavy. Změny, které budou následovat, nejsou výsledkem vašich plánů či úsilí, ale dílem Přírody, která zavrhne vaše plány a vůli, a tím nenechá žádný prostor pro pocit zásluhy či dosažení, dokonce ani žádné vědomí vaší levé ruky o tom, co Skutečnost činí prostřednictvím vaší pravé ruky.

HADI A HOLUBICE

Buďte tedy obezřetní jako hadi a bezelstní jako holubice.

Matouš 10,16

Pozorujte moudrost, která je v holubici, v květině, ve stromu a vůbec v celé Přírodě. Je to ta stejná moudrost, která pro nás činí, co by pro nás mozek udělat neuměl: rozvádí krev, tráví potravu, udržuje v chodu srdce, roztahuje plíce, imunizuje organismus a hojí nám rány, a to zatímco se naše vědomá mysl zabývá něčím docela jiným. My tuto přírodní moudrost začínáme teprve nyní objevovat u tak zvaných primitivních národů, které, stejně jako ty holubice, jsou prosté a moudré.

My, kteří se považujeme za vyspělejší, jsme si rozvinuli jiný druh moudrosti, inteligenci mozku, neboť jsme přišli na to, že můžeme Přírodu vylepšit a zajistit si bezpečí a ochranu a prodloužení života a tempo a pohodlí, jež jsou primitivním národům neznámé. Všechno díky plně rozvinuté inteligenci. Na nás teď je, abychom znovu nabyli prostoty a moudrosti holubice, aniž bychom ztratili chytrost hadího mozku.

Jak toho můžeme docílit? Skrz uvědomění si, že pokaždé, když se pracně snažíte vylepšit Pří-

rodu tím, že jdete proti ní, ubližujete sami sobě, neboť Příroda je vaše bytí. Že je to stejné, jako kdyby vaše pravá ruka bojovala s vaší levou rukou, nebo jako kdyby pravá noha šlapala na tu levou. Obě prohrají, a místo abyste byli tvůrčí a živí, uvíznete ve sporu. To je stav většiny lidí na tomto světě. Podívejte se na ně: neživí, netvořiví, zablokovaní, protože uvízli ve sporu s Přírodou, ve snaze polepšit si tak, že půjdou proti tomu, čeho si jejich podstata právem žádá. Ve sporu mezi Přírodou a vaší inteligencí upřednostněte Přírodu; jdete-li proti ní, nakonec vás zničí. Tajemství tedy spočívá v tom, vylepšit Přírodu v harmonii s Přírodou. Jak lze této harmonie dosáhnout?

Zaprvé: Pomyslete na nějakou změnu, které byste chtěli ve svém životě či sami v sobě docílit. Snažíte se tu změnu své povaze vnutit silou a prostřednictvím chtění se tak stát něčím, co vaše ego naplánovalo? To je had bojující s holubicí. Nebo se rádi učíte, pozorujete, docházíte k pochopení a jste si vědomi své stávající úrovně a problémů, bez nátlaku, bez vynucování si věcí, po kterých vaše ego touží, a necháváte Skutečnosti volné ruce, aby přinesla změny podle plánů Přírody, nikoliv těch vašich? Pak jste dokonalé sladění hada a holubice. Podívejte se na některé své problémy,

na změny, kterých se na sobě chcete dobrat, a pozorujte způsob, jakým na to jdete. Sledujte, jak se změny snažíte docílit — nejen ve vás, ale i v ostatních — pomocí trestu a odměny, pomocí disciplíny a autority, pomocí kázání a viny, chtivosti a pýchy, ambicí a marnivosti, spíše než pomocí láskyplného přijetí a trpělivosti, pomocí porozumění a bdělého vědomí.

Zadruhé: Porovnejte své tělo s tělem nějakého zvířete, které je ponecháno v přirozeném prostředí. To zvíře nemá nikdy nadváhu, nikdy není nervózní, kromě situací před nějakým ohrožením. Nikdy nejí ani nepije, co pro něho není dobré. Odpočinku i pohybu má přesně, kolik potřebuje. V té správné míře je i vystaveno žívlům, větru, slunci, dešti, horku i chladu. To všechno díky tomu, že zvíře poslouchá své tělo a nechává se moudrostí svého těla řídit. A teď to porovnejte s vlastní pošetilou zchytralostí. Kdyby vaše tělo umělo mluvit, co by vám asi řeklo? Sledujte tu chtivost, tu ctižádost, marnivost, snahu se předvádět, podbízet se druhým, ten pocit viny, který vás nutí neposlouchat hlas svého těla při honbě za cíli svého ega. Prostotu holubice byste již v sobě marně hledali.

Zatřetí: Zeptejte se sami sebe, nakolik jste ve spojení s Přírodou, se stromy, zemí, trávou, oblo-

hou, větrem a deštěm a sluncem, květinami, ptáky a zvířaty. Nakolik jste Přírodě vystaveni? Nakolik jste s ní v kontaktu, pozorujete ji, s úctou o ní přemýšlíte, nakolik se s ní ztotožňujete? Když je vašemu tělu na příliš dlouho odepřen styk s přírodními živly, chřadne, slábne a stává se náchylným, protože bylo odříznuto od přírodních sil. Když jste příliš dlouho odděleni od Přírody, váš duch chřadne a skomírá, protože byl vytržen z kořenů.

NÁSILNÍCI

Království nebeské trpí násilí a násilníci se po něm sápu.

Matouš 11,12

Srovnej vznešeně klidnou a prostou nádheru rozkvetlé růže se stresy a neklidem svého života. Ta růže má dar, který vy postrádáte: je naprosto spokojená jako to, čím je. Ji nikdo od narození neprogramoval, tak jako vás, aby byla se sebou nespokojená, takže nemá ani tu nejmenší touhu být něčím jiným. A proto má také v sobě přirozený půvab a ani ty nejmenší tendence k vnitřnímu konfliktu, což lze v lidském světě najít pouze u dětí a mystiků.

Považte teď svou situaci. Stále jste se sebou nespokojeni, pořád se chcete změnit. Jste tedy plni násilí a netolerance k sobě samým, které s každým úsilím směřujícím ke změně jen narůstají. Takže každou změnu, které dosáhnete, doprovází vnitřní konflikt. A trpíte při pohledu na někoho, kdo dosáhl něčeho, čeho vy ne, a stal se něčím, čím vy nejste.

Také by vás tak mučila žárlivost a závist, kdybyste, tak jako ta růže, byli spokojeni, že jste to, co jste, a nikdy nezatoužili být něco jiného? Ale

vás něco žene být jako někdo jiný, kdo má víc vědomostí, lepší vzhled a více popularity a úspěchu. Chcete se stát ctnostnějšími, láskyplnějšími, meditativnějšími; chcete nalézt Boha, přiblížit se svým ideálům. Vzpomeňte si teď na smutnou historii vašich snah o sebezdokonalení, které buď skončily pohromou, nebo dosáhly svého pouze za cenu tuhého boje a nesmírné námahy. Předpokládejme, že jste upustili od dalších pokusů se měnit a od veškeré nespokojenosti, již pociťujete sami se sebou. Byli byste pak odsouzeni k tomu, pasivně přijmout všechno ve vás i kolem vás a ustrnout? Kromě pracného vnučení si něčeho na jedné straně a pasivního přijetí na druhé straně existuje ještě jedna cesta. Je to cesta sebezporozumění. Není ani zdaleka jednoduchá, protože porozumět tomu, co jste, vyžaduje naprosto se nechtít měnit na někoho jiného. Pochopíte to, když porovnáte přístup vědce, který zkoumá chování mravenců, aniž by sebeméně toužil jejich chování změnit, s cvičitelem psů, který zkoumá chování psů hlavně proto, aby je přiměl se něčemu naučit. Pokud se nesnažíte přímo měnit, ale jen pozorovat, zkoumat každou svou reakci na lidi i věci, bez hodnocení, znevážení či touze po své přeměně, vaše pozorování nebude selektivní, bude naopak chápavé, bez ustrnulých, přísných závěrů, pořád otevřené a ak-

tuální. Pak zpozorujete, že se ve vás děje něco úžasného: zalije vás světlo vědomí, zprůhledníte a proměníte se.

Bude se pak ještě něco měnit? Ach, ano. Ve vás i ve vašem okolí. Ale nebude to zapříčiněno vaším zchytralým egem, které je prostě soutěživé, srovnává, vynucuje si, káže, ve své netoleranci a ambicióznosti pořád manipuluje a tak mezi vámi a Přírodou vytváří nervozitu, konflikty a vzdor, což je vyčerpávající, sebezničující proces, asi jako kdybyste řídili auto se sešlápnutou brzdou. Ne, proměňující světlo vědomí vaše projektující, sebestředné ego odsune a předá vládu Přírodě, jež přinese ten druh změny, kterou uskutečňuje i v růži: přirozenou, jasnou, neuvědomující si sebe samu, zdravou a neposkvřněnou vnitřním konfliktem.

A protože každá změna je násilná, tato bude násilná také. Ale násilí Přírody má tu úžasnou vlastnost, na rozdíl od násilí ega, že nevychází z netolerance a nenávisti sebe sama. Takže v bouřce, která žene vše před sebou, není žádná zloba, není ani v rybách, které požívají své mladé, aby byly poslušny ekologických zákonů, které neznáme, nebo v buňkách našeho těla, které se navzájem ničí v zájmu vyššího dobra. Když ničí Příroda, není to ze ctižádosti nebo chtivosti nebo touhy

po větší moci, ale z poslušnosti k záhadným zákonům, které zajišťují dobro pro celý vesmír, což je víc než přežití a blahobyt jednotlivých jeho částí.

A toto je násilí, jež se dme v mysticích brojících proti názorům a strukturám v jejich kulturách tolik zakořeněných, když je jejich vědomí upozorní na zla, která jejich současníci nevidí. To je to násilí, které zapříčiní, že růže přijde na svět, i když má proti sobě nepřátelské síly. A díky tomuto násilí růže, tak jako ten mystik, něžně zemře, poté co otevře své lístky slunci a žije v křehké, citlivé kráse, bez jediné snahy přidat si třeba jen minutu k svému vymezenému času. A tak žije v blaženosti a kráse, tak jako ptáci ve vzduchu a květiny na louce, bez jediného zrnka nervozity a nespokojenosti, žárlivosti, úzkosti a soutěživosti, jež charakterizují svět lidských bytostí, které chtějí ovládat a vynucovat, spíše než spokojeně vykvést do vědomí, ponechávající veškeré změny na mocné síle Boha v Přírodě.

NIKOMU NESTRAŇ

„Mistře, víme, že správně mluvíš a učíš a nestraniš nikomu.“

Lukáš 20,21

Podívejte se na svůj život a na to, jak jste jeho prázdnotu zaplnili lidmi. Výsledkem toho je, že vás teď mají ve škrtivém sevření. Všimněte si, jak svým souhlasem či nesouhlasem ovládají vaše chování. Mají moc ulehčit svou přítomností vaší osamělosti, svou chválou nechat vylétnout vašeho ducha do oblak a svou kritikou a odmítnutím vás srazit na kolena. Podívejte se na sebe, jak se skoro každou bdělou minutu snažíte někoho uklidnit nebo někomu vyhovět, a to ať už je živý nebo mrtvý. Žijete podle jejich norem, přizpůsobujete se jejich standardům, vyhledáváte jejich společnost, prahnete po jejich lásce, bojíte se jejich výsměchu, toužíte po jejich potlesku, pokorně přijímáte vinu, kterou na vás naloží; bojíte se jít proti módě, nejen v tom, jak se oblékáte, ale i v tom, jak mluvíte, jednáte a dokonce i myslíte.

A všimněte si, že i když jste to vy, kdo ovládá, jste na lidech závislí, jste jimi zotročeni.

Lidé se stali natolik vaší nedílnou součástí, že si ani nedovedete představit žít život, který by

neovlivňovali či neovládali. V podstatě vás přesvědčili, že pokud se od nich jednou osvobodíte, stanete se ostrovem — osamoceným, pustým a nemilujícím. Avšak pravý opak je pravdou. Jak můžete milovat někoho, komu otročíte? Jak můžete milovat někoho, bez koho nemůžete žít? Umíte jen toužit, potřebovat, být závislí, mít strach a být pod kontrolou. Lásku je možno najít pouze v neohroženosti a ve svobodě. Jak lze této svobody dosáhnout? Útokem s dvojitým výpadem: na vaši závislost a na vaše otroctví. Zaprvé, být si vědom. Je v podstatě zcela nemožné být závislý, být otrokem, když jste si neustále vědomi té hlouposti, která ze závislosti vyplývá. Ale být si vědom možná nestačí pro někoho, kdo lidem již propadl. Člověk musí věnovat pozornost tomu, co má rád. Musí najít činnost, kterou dělá nikoli pro užitek, nýbrž pro ni samu. Vzpomeňte si na něco, co děláte rádi jen pro tu činnost samu, ať už se vám daří či ne, ať už jste za ni pochváleni či ne, ať už jste za ni milováni a oceněni či ne, ať už o tom lidé vědí a jsou vám za tu práci vděční či ne. Kolik je ve vašem životě činností, kterými se zabýváte čistě jen proto, že vás baví a uchvacují vaši duši? Zjistěte, které to jsou, a zabývejte se jimi, neboť jsou vaším cestovním dokladem ke svobodě a lásce.

Zde jste také pravděpodobně byli zatlačeni do následujícího konzumního způsobu myšlení: Mít požitek z básně, krajiny či skladby se zdá být ztráta času; je třeba vytvořit báseň, skladbu nebo obraz. A dokonce i jejich vytvoření má samo o sobě jen malou hodnotu; vaše dílo musí být známé. Jak může být dobré, když o něm nikdo neví? A i když je známé, pořád to ještě nic neznamena, pokud nemá úspěch, pokud ho nikdo nechválí. Vaše dílo je nejhodnotnější, pokud se stane populárním a prodává se! A už jste zase zpátky v rukou a pod kontrolou lidí. Hodnota nějaké činnosti, podle nich, není v tom, že ji máme rádi, že ji děláme pro ni samu a máme z ní požitek, ale v jejím úspěchu.

Přímá cesta k mysticismu a Skutečnosti nevede přes svět lidí. Ta vede světem činností, které děláme jen pro ně samotné a nehledíme na úspěch, prospěch či na zisk. V rozporu s tím, co si většina lidí myslí, nejlepším lékem na nedostatek lásky a osamělost není něčí společnost, ale kontakt se Skutečností. V okamžiku, kdy se Skutečnosti dotknete, poznáte svobodu i lásku. Osvobození se od lidí, a tedy i schopnost je milovat.

Nesmíte myslet na to, aby ve vašem srdci vyrostla láska, nejdříve je třeba poznávat lidi. Nebyla by to totiž láska, ale přitažlivost či soucit. Nejspíše vám vytryskne v srdci láska z kontaktu

se Skutečností. Ne láska k nějaké konkrétní osobě či věci, ale skutečnost lásky — přístup, dispozice k lásce. A tato láska pak vyzařuje ven do světa věcí a lidí.

Chcete-li, aby se tato láska ve vašem životě rozhostila, musíte se zbavit té vnitřní závislosti na lidech, a to tak, že si jí začnete být vědomi a budete se věnovat činnostem, které děláte rádi, jen pro ně samotné.

JEDEN UČITEL

*Vy však si nedávejte říkat „Mistře“; jediný je váš
Mistr, vy všichni jste bratři.*

Matouš 23,8

Není těžké sehnat někoho, kdo vás bude učit mechaniku nebo přírodní vědy nebo češtinu, kdo vás bude učit jezdit na kole nebo pracovat s počítačem. Ale co se týče věcí, na kterých opravdu záleží, život, láska, skutečnost, Bůh, vás nikdo nic naučit nemůže. Snad vám někdo může nabídnout slova. Ale ve chvíli, kdy máte slovní model, vaše skutečnost je přefiltrována myslí někoho jiného. Pokud nějaké modely přijmete, uvězní vás. Začnete chřadnout, a až budete z tohoto světa odcházet, nebudete vědět, co to znamená vidět sám za sebe, učit se.

Podívejte se na to takto: Ve vašem životě byly okamžiky, kdy jste prožili něco, o čemž jste věděli, že si to odnesete do hrobu, neboť naprosto nejste schopni najít slova, kterými byste tu zkušenost někomu předali. V žádném lidském jazyce v podstatě nejsou slova, která by vyjádřila přesně to, co jste prožili. Vzpomeňte si, jaký jste měli pocit, když jste nad jezerem pozorovali letícího ptáka, nebo když jste sledovali stéblo trávy, jak

se klube z trhliny ve zdi, nebo když jste v noci slyšeli plakat dítě, nebo cítili krásu nahého lidského těla, nebo upřeně hleděli na chladné a nehybné mrtvé tělo v rakvi. Můžete se pokusit sdělit svůj zážitek hudbou, básní nebo obrazem. Ale hluboko uvnitř budete vědět, že nikdo nikdy tomu, co jste viděli a cítili, přesně neporozumí. Není zkrátka ve vaší moci to nějaké jiné lidské bytosti sdělit, natož ji to učít.

A přesně takto se cítí Mistr, když ho požádáte, aby vás učil o životě, o Bohu či o skutečnosti. Může vám poskytnout jen slova, slovní modely. Ale k čemu ta slova jsou? Představte si skupinu turistů jedoucích v autobuse. Záclonky jsou zataženy a oni neuvidí, neuslyší a neucítí vůbec nic z té neznámé exotické země, kterou projíždějí. Celou dobu jen poslouchají svého průvodce, který jim říká, co si myslí, a barvitě jim všechny ty vůně, zvuky a obrazy ze světa venku popisuje. Zažívají jen obrazy, které v nich vytvářejí jeho slova. A předpokládejme, že autobus zastaví a on je vyšle do světa se slovním popisem toho, co mohou očekávat, že uvidí a zažijí. Jejich prožívání bude narušené, omezené, zkreslené těmi slovními modely a nebudou vnímat Skutečnost samu, ale Skutečnost přefiltrovanou přes průvodcova slova.

Budou Skutečnost vnímat selektivně nebo do ní budou projektovat své vlastní slovní modely, takže neuvidí Skutečnost, ale potvrzení svých slov.

Existuje způsob, jak zjistit, že to, co vnímáte, je Skutečnost? Ano, například: To, co vnímáte, nesouhlasí s žádným slovním modelem, ať už cizím nebo vaším vlastním. Nelze to slovy vůbec vyjádřit. Takže co pro vás mohou učitelé udělat? Mohou vás přimět, abyste si všimli toho neskutečného, nemohou vám ukázat Skutečnost; mohou zničit vaše slovní modely, ale nemohou vás přimět vidět, k čemu se ten model vztahuje; mohou poukázat na omyl, ale nemohou vám vložit do rukou Pravdu. Mohou vás tak nanejvýš nasměrovat ke Skutečnosti, nemohou vám říct, co máte vidět. Budete muset vyjít do světa sami za sebe a sami objevovat.

Jít sami, to znamená vyhýbat se slovním modelům — těm, co vám předali ostatní, těm, které jste vyčetli z knih, i těm, které jste si sami ve světle svých zkušeností vymysleli. To je pravděpodobně to nejděsivější, co může lidská bytost udělat: vkročit do neznáma, do prostorů nechráněných žádnými slovy. Opustit svět lidských bytostí, tak jako to udělali proroci a mystikové, neznamená zřít se jejich společnosti, ale jejich slov. Pak, i když jste obklopeni lidmi, jste opravdu dočista sami.

Děsivě sami. A toto osamění, tato samota je Ticho. A vy uvidíte právě jen toto Ticho. A v okamžiku, kdy ho uvidíte, opustíte všechny knihy, průvodce a guruy.

Co vlastně uvidíte? Všechno a nic: padající list, chování svého přítele, vlnky na hladině jezera, hromadu kamenů, rozpadlý dům, přelidněnou ulici, oblohu plnou hvězd, cokoli. Poté, co jste uviděli, se vám možná někdo pokusí pomoci, abyste dali to, co jste viděli, do slov, ale vy jen zavrtíte hlavou — Ne, to ne — to by byl jen další slovní model. Někdo jiný se možná pokusí vysvětlit vám význam toho, co jste viděli, a vy znovu zavrtíte hlavou, protože význam je slovní model, něco, z čeho vznikají pojmy, které pak dávají smysl racionálnímu myšlení, a přitom to, co jste viděli, je za slovy, za významy. A uděje se ve vás zvláštní změna, zpočátku snad jen sotva znatelná, ale zásadně proměňující. Neboť poté, co jste uviděli, už nikdy nebudete jako dřív. Budete v sobě cítit radostnou svobodu a neobyčejnou důvěru, pocházející z vědomí, že veškeré slovní modely, nehledě na to jak svaté, jsou bezcenné. A nikdy už nikoho nenazvete svým učitelem. Pak už se nikdy nepřestanete učit, neboť každý den budete celý ten proces a koloběh života pozorovat a nově chápat. Všechno na světě pak bude vaším učitelem.

Odložte tedy své knihy a slovní modely, osměl-
te se opustit svého učitele, ať už je jím kdokoli,
a dívejte se na svět vlastníma očima. Mějte odva-
hu se dívat na všechno kolem sebe beze strachu
a beze slov, a nebude to trvat dlouho a *uvidíte*.

BUĎTE JAKO DĚTI

Amen, pravím vám, jestliže se neobrátíte a nebudete jako děti, nevejdete do království nebeského.

Matouš 18,3

První vlastnost, která člověka upoutá, když se podívá do očí dítěte, je nevinnost: jeho úžasná neschopnost lhát, mít masku či předstírat, že je něco, co není. V tom je dítě stejné jako zbytek Přírody. Pes je psem, růže růží, hvězda hvězdou, všechno je zkrátka tím, čím to je. Pouze dospělá lidská bytost je schopná být něčím a zároveň předstírat, že je něčím jiným. Když dospělí trestají dítě za to, že říká pravdu, že ukazuje, co si myslí a co cítí, dítě se tak učí přetvářce a jeho nevinnost je tatam. Brzy se připojí k nekonečně dlouhým řadám lidí, kteří bezmocně říkají: „Nevím, kdo jsem.“ Neboť tím, že tak dlouho skrývali pravdu o sobě samých před druhými, dřív nebo později ji automaticky začnou skrývat i sami před sebou. Kolik ve vás z vaší dětské nevinnosti ještě zůstalo, je ještě někdo, v jehož přítomnosti umíte být absolutně sví, tak naprosto otevření a nevinní jako děti?

Je ještě jeden, nenápadnější způsob, jak lze ztratit nevinnost dětství: když se dítě nakazí tou-

hou se něčím stát. Pomyslete na ty davy lidí, jež se ze všech sil snaží stát se ne tím, co jim Příroda určila — hudebníky, kuchaři, mechaniky, tesaři, zahradníky, vynálezci — ale *někým*: stát se úspěšným, slavným, mocným; stát se něčím, co s sebou přinese nikoli tiché sebenaplnění, ale sebezbožnění, expanzi sebe sama. Díváte se na lidi, kteří ztratili svou nevinnost, protože se rozhodli nebyť sami sebou, nýbrž prosazovat se a předvádět se, dokonce i kdyby tak měli činit jen sami před sebou. Pohlédněte na svůj každodenní život. Jsou v něm myšlenky, slova a činy neposkvrněné touhou stát se někým, i když třeba netoužíte po ničem jiném než stát se duchovně úspěšným či světcem, neznámým než sobě samému? Dítě, stejně tak jako nevinné zvíře, se odevzdává své přirozenosti a je prostě tím, čím je. Dospělí, kteří si svou nevinnost uchovali, se rovněž, tak jako děti, odevzdávají popudu Přírody a Osudu bez sebe-menšího úmyslu stát se někým a oslnit ostatní; ovšem narozdíl od dětí se nespolehají na instinkt, ale na to, že si jsou neustále vědomi všeho v sobě i okolo sebe. Toto vědomí je chrání od zla a přináší jim růst, který byl pro ně zamýšlen Přírodou, nikoli naplánován jejich ctižádostivými egy.

A zde je další způsob, kterým dospělí znehodnocují dětskou nevinnost: učí děti někoho napo-

dobovat. Ve chvíli, kdy uděláte z dítěte kopii, uhasíte jiskru jedinečnosti, se kterou přišlo na svět. Ve chvíli, kdy se rozhodnete být jako někdo jiný, ať už je ten někdo jakkoli slavný či svatý, prodáte vlastní bytí. Pomyslete se smutkem na tu boží jiskru jedinečnosti, která ve vás někde leží, pohřbená pod vrstvami strachu. Strachu, že se vám budou vysmívat nebo že vás budou odmítat, když se odvážíte být sami sebou a odmítnete se v tom, jak se oblékáte, jak se chováte a myslíte, mechanicky přizpůsobit. Všimněte si, jak se přizpůsobujete nejen svými činy a myšlením, ale i ve svých reakcích, emocích, přístupech a hodnotách. Neodvažujete se prolomit tuto prostituci a znovu nabýt svou původní nevinnost. To je cena, kterou platíte za přijetí společností či komunitou. Takto vstupujete do světa sehnutých a ovládaných a jste vyhnáni z království nebeského, které patří nevinnosti dětství.

Poslední a rovněž nenápadný způsob, jak ničíte svou nevinnost, je, když soutěžíte a srovnáváte se s ostatními. Tak vyměňujete svou prostotu za ambici být tak dobrý jako někdo jiný, nebo dokonce lepší. Zamyslete se nad tím: Důvodem toho, že si je dítě schopné udržet svou nevinnost a žít jako zbytek tvorstva v blaženosti království nebeského, je, že nebylo ještě vtaženo do toho, čemu my

říkáme svět — do té oblasti temna obydlené dospělými, kteří netráví své životy tak, že je žijí, ale tak, že vyhledávají potlesk a obdiv; kteří nejsou blaženě sami sebou, ale neuroticky se srovnávají a soupeří, prahnouce po něčem tak prázdném jako je úspěch a sláva, přestože je mohou získat pouze za cenu porážky, ponížení a zničení svých bližních. Pokud si to dovolíte a skutečně pocítíte utrpení tohoto pekla na zemi, tu naprostou prázdnotu, kterou přináší, možná v sobě ucítíte odpor, znechucení tak silné, že setřese řetězy závislosti a klamu, které jste si kolem své duše sami ukovali, a vy se dostanete na svobodu do říše nevinnosti, kterou obývají mystikové a děti.

MILUJTE JEDEN DRUHÉHO

*To je mé přikázání, abyste se milovali navzájem,
jako jsem já miloval vás.*

Jan 15,12

Co je láska? Podívejte se na růži. Může snad růže říct: „Nabídnu svou vůni lidem dobrým a odepřu ji lidem zlým?“ Nebo dovedete si představit lampu, která zadržuje své paprsky před špatnými lidmi, kteří v jejím světle chtějí projít? Mohla by to udělat, jedině kdyby přestala být lampou. A všimněte si, jak přirozeně bez rozdílu dává strom svůj stín každému, dobrému i zlému, mladému i starci, bohatému i chudému, zvířatům, lidem, i každé žijící bytosti — dokonce i těm, kteří ho chtějí porazit. To je tedy první vlastnost lásky: nečiní rozdílu. Proto jsme nabádáni, abychom byli jako Bůh, „který dává svému slunci svítit na zlé i dobré a déšť posílá na spravedlivé i nespravedlivé... Budte tedy dokonalí, jako je dokonalý váš nebeský Otec“. Zamyslete se v úžasu nad tou čistou dokonalostí růže, lampy a stromu, neboť to je obraz o tom, co je láska.

Jak člověk dosáhne této vlastnosti lásky? Cokoli pro to *uděláte*, z toho jen učiní cosi vynuceného, vypěstovaného, a tedy falešného, protože

lásku nelze vynutit. Nemůžete nic udělat. Ale můžete něco odhodit. Pozorujte tu nádhernou změnu, kterou proděláte ve chvíli, kdy přestanete lidi rozdělovat na dobré a zlé, světce a hříšníky, a začnete se na ně dívat jako na nevědomé. Musíte opustit své mylné přesvědčení, že lidé mohou hřešit vědomě. Nikdo nemůže hřešit vědomě. Hříchy se dějí nikoli, jak se mylně domníváme, ze zlé vůle, ale z nevědomosti. „Otče, odpusť jim, vždyť nevědí, co činí.“ Uvidět to znamená získat schopnost nerozlišování, kterou tak obdivujeme u růže, lampy a stromu.

Druhou vlastností lásky je to, že nic neočekává. Jako ten strom, růže a lampa, láska dává a nic za to nechce. Jak pohrdáme mužem, který si nevybírá manželku podle jejích vlastností, ale podle toho, jak vysoké má věno! O takovém muži říkáme, že nemiluje svou ženu, ale ten finanční zisk, který mu přináší. Ale liší se v něčem vaše láska, když vyhledáváte společnost těch, kteří vám přinášejí citové uspokojení, a vyhýbáte se těm ostatním; když se pozitivně stavíte k lidem, kteří vám dávají to, co chcete, a chovají se podle vašich představ, a negativně nebo lhostejně k těm, kteří tak nečiní? Opět můžete udělat jen jedno, abyste získali tuto vlastnost lásky. Otevřít oči a *vidět*. Uvidět svou takzvanou lásku takovou, jaká skutečně

je: zamaskované sobectví a chtivost; už to je významný krok k dosažení této druhé vlastnosti lásky.

Třetí vlastností lásky je to, že si není sama sebe vědoma. Láska se z milování tak těší, že o sobě ve své blaženosti ani neví. Tak jako lampa, která svítí a nemyslí na to, jestli z ní mají druzí užitek či nikoli. Tak jako růže, která voní, protože zkrátka nemůže jinak, ať už je nablízku někdo, kdo si té vůně užívá, či nikoli. Tak jako strom poskytuje stín. To světlo, vůně a stín se nevytvářejí jen v něčí přítomnosti a nemizí, když nablízku nikdo není. Tyto jevy, tak jako láska, existují nezávisle na lidech. Láska prostě *je*, nemá žádný účel. Světlo, vůně, stín prostě *jsou*, nezávisle na tom, jestli z nich někdo bude něco mít či nikoli. Nejsou si tedy vůbec vědomy svých zásluh či vykonaného dobra. Jejich levice nemá ani ponětí o tom, co činí jejich pravice. „Pane, kdy jsme tě viděli hladového, a nasytili jsme tě, nebo žíznivého, a dali jsme ti pít?”

Poslední vlastností lásky je svoboda. Ve chvíli, kdy se objeví nátlak, dozor či spor, láska umírá. Pomyslete na to, jak vás ta růže, lampa i strom ponechávají naprosto svobodné. Strom se rozhodně nepokusí vás vtáhnout do svého stínu, když vám bude hrozit úpal. Lampa vám rozhodně

nebude vnucovat své světlo ze strachu, že ve tmě zakopnete. Zamyslete se na chvíli nad vším tím nátlakem a ovládním, kterému jste ze strany ostatních vystaveni, když tak úzkostlivě žijete podle jejich představ, abyste si tak koupili jejich lásku, či ze strachu, že je ztratíte. Pokaždé, když se necháte ovládat či k něčemu donutit, ničíte v sobě schopnost milovat, což je vaše vlastní přirozenost, protože vy můžete činit ostatním jen to, co dovolíte ostatním, aby činili vám. Přemýšlejte tedy o všem tom ovládním a vynucování ve svém životě a snad vás už po této úvaze samotné opustí. V okamžiku, kdy vás opustí, přijde svoboda. A svoboda je jen jiné slovo pro lásku.

NEOHLÍŽET SE ZPĚT

Kdo položí ruku na pluh a ohlíží se zpět, není způsobilý pro království Boží.

Lukáš 9,62

Láska je království boží. Co to znamená milovat? Znamená to být citlivý k životu, k věcem i k lidem, soucítit se vším a s každým, ničeho a nikoho nevyjímaje. Neboť vyjímání lze dosáhnout pouze skrze otupení sebe sama, skrze zavírání dveří. A když dojde k otupení, vnímavost hasne. Jistě pro vás nebude nic těžkého najít příklady této vnímavosti ve svém životě. Zastavili jste se někdy na cestě, abyste odstranili kámen nebo hřebík ve strachu, že by se někdo mohl poranit? Co na tom, že nikdy nepoznáte člověka, který bude mít z vašeho činu užitek, a nikdy se vám nedostane pochvaly či uznání. Prostě to uděláte, z dobroty a laskavosti. Nebo jste někdy cítili bolest z bezohledného ničení na druhém konci světa, ničení pralesa, který nikdy neuvidíte a z kterého nikdy nebudete mít žádný užitek? Zkomplikovali jste si někdy život, jen abyste pomohli najít cestu úplně cizímu člověku, i když to nebyl nikdo známý a už jste ho neměli nikdy potkat, udělali jste to tedy čistě jen z dobrosrdečnosti, kterou jste v sobě

pocítili? V těchto a mnoha dalších případech se ve vašem životě dostala láska na povrch, aby vás upozornila, že je ve vás a čeká, až jí dáte plný průchod.

Jak byste mohli této lásce dosáhnout? Nijak, vždyť už ve vás je. Stačí jen odstranit zátarasy, které jste před svou citlivostí nanosili, a ona se sama vynoří.

Překážky citlivosti jsou dvě: Přesvědčení a Lpění. Přesvědčení — jakmile jste o něčem přesvědčeni, znamená to, že jste co se týče nějaké věci, člověka či situace došli k nějakému závěru. Jste už tedy rozhodnutí a zahazujete svou citlivost. Jste předem zaujatí a budete toho člověka vidět jen skrze své zaujetí. Jinými slovy, nikdy už toho člověka neuvídíte. A jak můžete soucítit s někým, koho ani nevidíte? Vezměte si třeba jednoho či dva známé a najděte ty mnohé pozitivní i negativní závěry, ke kterým jste dospěli a na základě kterých se k nim chováte. Ve chvíli, kdy řeknete, že ten a ten je moudrý nebo krutý nebo opatrnícký nebo láskyplný, cokoli, otupili jste si citlivost, vytvořili si předsudek a přestali tu osobu vnímat v každém okamžiku nově, jste něco jako pilot, který se řídí týden starou předpovědí. Podrobně tato přesvědčení příslnému přezkoumání, protože už když si jen uvědomíte, že jsou to přesvědčení, sou-

dy, předsudky, a ne odrazy skutečnosti, donutí je to odejít.

Lpění — jak takové lpění vzniká? Začíná to kontaktem s něčím, co vám působí potěšení: auto, všude inzerované moderní zařízení, slova chvály, společnost nějakého člověka. Pak přichází touha si to udržet, opakovat ten příjemný pocit, který vám tato věc či osoba přináší. A nakonec se dostaví přesvědčení, že bez toho člověka či bez té věci nebudete šťastni, neboť jste zaměnili potěšení, které vám ta osoba či věc přináší, s pocitem štěstí. A už jste vlastníkem plně rozvinutého přesvědčení a s ním přichází i to, že ze své pozornosti ostatní věci vyjímáte, stáváte se necitlivými ke všemu, co se předmětu vašeho lpění netýká. Po každé, když se od tohoto předmětu vzdálíte, necháte u něho i své srdce, a je tedy nemožné, abyste ho vložili do něčeho jiného tam, kde zrovna jste. Symfonie života zní dál, ale vy se pořád ohlížíte zpátky, připoutáni k několika taktům melodie, odpíráte svému sluchu zbytek skladby a vytváříte tak disharmonii a rozpor mezi tím, co vám život nabízí, a tím, k čemu lnete. To už přichází nervozita a strach, jež lásce zasadí smrtelnou ránu, lásce a té radostné svobodě, kterou láska přináší. Neboť láska a svoboda kvete, pouze když se z každého tónu těšíte v tom okamžiku, kdy zazní, a pak

ho necháte jít, abyste byli schopni plně vnímat tóny, které budou následovat.

Jak se člověk zbaví lpění? Lidé se o to pokoušejí pomocí odříkání. Ale to, že si budete odříkat pár taktů hudby, že si je vymažete z vědomí, jen vytvoří právě ten stejný druh násilí, konfliktu a necitlivosti jako lpění. Jen se znovu otupíte. Tajemství spočívá v tom nic si neodříkat, na ničem nelpět, mít ze všeho radost a pak to nechat jít, nechat to dál plynout. Jak? Pomocí řady hodin strávených pozorováním rozkladného a hnilobného charakteru lpění. Vy se povětšinou soustřeďujete na vzrušení, záblesky rozkoše, které vám přináší. Ale zamyslete se také nad strachem, utrpením a nesvobodou; a přitom zvažte radost, klid a svobodu, které získáte pokaždé, když se nějaké připoutanosti zbavíte. Pak se přestanete ohlížet a necháte se unášet hudbou každého okamžiku.

A nakonec se podívejte na tuto společnost, jak zahnívá, zamořená lpěním. Protože ten, kdo lpí na moci, penězích a majetku, na slávě a úspěchu, ten, kdo po těchto věcech touží, jako kdyby na nich záviselo jeho štěstí, ten je považován za produktivního člena společnosti, dynamického a pilného. Jinými slovy, ten, kdo se za těmito věcmi žene s nutkavou ctižádostí, která přehlušuje symfonii jeho života, otupuje ho a činí ho lhostejným a ne-

citlivým k druhým i k sobě samému, na toho se bude společnost dívat jako na závislého občana a jeho příbuzní a přátelé budou hrdi na to, jakého postavení to dosáhl. Kolik znáte vážených lidí, kteří si ponechali tu jemnou citlivost lásky, kterou umožňuje jen nelpění? Když o tom budete přemýšlet dost dlouho, pocítíte znechucení tak silné, že instinktivně odmrštíte každou připoutanost jako hada, který se kolem vás chce omotat. Vzepřete se a osvobodíte se od této zkažené společnosti, která je založená na nenasytlosti a lpění, na strachu, chtivosti, otupělosti a necitlivosti nelásky.

ho necháte jít, abyste byli schopni plně vnímat tóny, které budou následovat.

Jak se člověk zbaví lpění? Lidé se o to pokoušejí pomocí odříkání. Ale to, že si budete odříkat pár taktů hudby, že si je vymažete z vědomí, jen vytvoří právě ten stejný druh násilí, konfliktu a necitlivosti jako lpění. Jen se znovu otupíte. Tajemství spočívá v tom nic si neodříkat, na ničem nelpět, mít ze všeho radost a pak to nechat jít, nechat to dál plynout. Jak? Pomocí řady hodin strávených pozorováním rozkladného a hnilobného charakteru lpění. Vy se povětšinou soustřeďujete na vzrušení, záblesky rozkoše, které vám přináší. Ale zamyslete se také nad strachem, utrpením a nesvobodou; a přitom zvažte radost, klid a svobodu, které získáte pokaždé, když se nějaké připoutanosti zbavíte. Pak se přestanete ohlížet a necháte se unášet hudbou každého okamžiku.

A nakonec se podívejte na tuto společnost, jak zahrňuje, zamořená lpěním. Protože ten, kdo lpí na moci, penězích a majetku, na slávě a úspěchu, ten, kdo po těchto věcech touží, jako kdyby na nich záviselo jeho štěstí, ten je považován za produktivního člena společnosti, dynamického a pilného. Jinými slovy, ten, kdo se za těmito věcmi žene s nutkavou ctižádostí, která přehlušuje symfonii jeho života, otupuje ho a činí ho lhostejným a ne-

citlivým k druhým i k sobě samému, na toho se bude společnost dívat jako na závislého občana a jeho příbuzní a přátelé budou hrdi na to, jakého postavení to dosáhl. Kolik znáte vážených lidí, kteří si ponechali tu jemnou citlivost lásky, kterou umožňuje jen nelpění? Když o tom budete přemýšlet dost dlouho, pocítíte znechucení tak silné, že instinktivně odmrštíte každou připoutanost jako hada, který se kolem vás chce omotat. Vzepřete se a osvobodíte se od této zkažené společnosti, která je založená na nenasytlosti a lpění, na strachu, chtivosti, otupělosti a necitlivosti nelásky.

MILUJTE SVÉ NEPŘÁTELE

Ale vám, kteří mě slyšíte, pravím: Milujte své nepřátele. Dobře čiňte těm, kteří vás nenávidí.

Lukáš 6,27

Když jste zamilovaní, díváte se na všechny novými očima, stáváte se velkorysími, shovívavými, laskavými, i tam, kde jste dřív byli přísní a sobečtí. A nevyhnutelně se k vám lidé začnou chovat stejně a brzy se ocitnete v milujícím světě, který jste sami vytvořili. Nebo si vzpomeňte na chvíle, kdy jste měli špatnou náladu a byli jste podráždění, protivní, podezřívaví, dokonce i paranoidní. A najednou se k vám nikdo nechoval hezky, ocitli jste se v nepřátelském světě, který vytvořilo vaše myšlení a emoce.

Jak byste mohli vytvořit šťastný a láskyplný svět plný klidu a míru? Tak, že si osvojíte prostou, krásnou, ale bolestivou dovednost zvanou umění se dívat. Udělejte to takto: Pokaždé, když jste rozčilení nebo se na někoho zlobíte, nezabývejte se tím člověkem, ale sami sebou. Nepokládejte si otázku: „Co ten člověk udělal špatně?“ ale „Co se ze svého rozčilení můžu o sobě dozvědět?“ Udělejte to teď hned. Vzpomeňte si na nějakého člověka, který vás rozčiluje, a sami před sebou

proneste tuto bolestivou, ale osvobozující větu: „Příčina mého rozčilení není v tomto člověku, ale ve mně.“ A pak se hned snažte zjistit, jak to rozčilení způsobujete. Ze všeho nejdřív prozkoumejte velmi reálnou možnost, že důvodem toho, že vás jeho vady, či údajné vady, rozčilují, je to, že je sami máte. Ale protože jste je potlačili, nevědomě je teď projektujete do druhých. Tak je to téměř vždycky, ale málokdo to pozná. A tak hledejte tyto vady ve svém nitru a ve své nevědomé mysli, a vaše rozčilení se změní ve vděčnost za to, že chování toho člověka vás dovedlo k poznání o vás samých.

Další věc, na kterou je třeba se podívat: Nemohlo by to být také tak, že vás rozčililo to, co ten člověk říká nebo dělá, protože ta slova, nebo to chování, poukazují na něco ve vašem životě a ve vás, co odmítáte vidět? Pomyslete jen na to, jak podráždění bývají lidé při setkání s mystikem či prorokem, který mysticky ani prorocky vůbec nevypadá, když začne promlouvat a oni poznávají jeho život.

I tento následující jev bývá zcela nesporný: Ten člověk vás rozčilil proto, že se nechoval podle očekávání, která do vás naprogramovali. Možná máte právo požadovat, aby se podle vašeho naprogramování choval, jako například když je ten dotyčný krutý nebo nespravedlivý, ale raději od toho

upusťte. Chcete-li toho člověka změnit nebo změnit nějak jeho chování, nebyl byste mnohem úspěšnější jako nerozčilený? Rozčilení vám pouze zatemní vnímavost a vaše jednání je o to méně účinné. Každý ví, že když se sportovec nebo boxer přestane ovládat, kvalita jeho hry se sníží, neboť už kvůli zanícení a vzteku není tak koordinovaná. Ve většině případů však nemáte žádné právo od toho člověka vyžadovat, aby se choval podle vašeho očekávání; někdo jiný na vašem místě by se třeba vůbec nerozčilil. Zamyslete se nad touto pravdou a vaše podráždění brzy zmizí. Jak je to od vás pošetilé, chtít po někom, aby žil podle měřítek a norem, které do vás naprogramovali rodiče.

A zvažte ještě tuto poslední pravdu: Na základě své minulosti, životních zkušeností a nevědomosti se tento člověk ani nemůže chovat jinak. Však již bylo moudře řečeno, že vše pochopit znamená vše odpustit. Kdybyste tomu člověku opravdu rozuměli, viděli byste ho jako handicapovaného, ne jako opovrženého, a vaše rozčilení by se rázem vytratilo. A od té chvíle byste k němu přistupovali s láskou, ten člověk by vám oplácel stejnou mincí a najednou byste se ocitli v láskyplném světě, který jste sami vytvořili.

CELNÍCI A HŘÍŠNÍCI

Farizeové to uviděli a řekli jeho učedníkům: „Jak to, že váš Mistr jí s celníky a hříšníky?“

Matouš 9,11

Chcete-li se dotknout skutečnosti nějaké věci, je ze všeho nejdříve třeba pochopit, že každá představa skutečnost narušuje a je překážkou ve vidění skutečnosti. Představa není skutečnost, představa vína není víno a představa ženy není nějaká konkrétní žena. Pokud chci opravdu vejít ve styk se skutečností nějaké ženy, musím odhodit stranou svou představu ženství a prožít ji v její konkrétnosti, v její jedinečnosti. Naneštěstí si většina lidí po většinu času nedává tu práci takto vidět věci, v jejich jedinečnosti; vidí jen slova nebo představy. Nedívají se očima dítěte na tu konkrétní, jedinečnou, ochmýřenou, živoucí věc, která se před nimi pohybuje, vidí jen nějakého vrabce. Nikdy nevidí ten nádherný zázrak jedinečné lidské bytosti před nimi, vidí jen nějakou indickou venkovanku. Představa je tedy překážkou ve vnímání skutečnosti.

A existuje ještě jedna překážka ve vnímání skutečnosti — hodnocení. Tato věc či osoba je dobrá či špatná, ošklivá či krásná. Překážkou je už to, že mám představu Indky nebo venkovanky nebo

ženy, když se dívám na konkrétní bytost. Ale já k tomu přidám ještě i hodnocení a řeknu: „Je hodná,“ nebo „Je zlá,“ nebo „Je krásná a přitažlivá,“ nebo „Je nepřitažlivá a škaredá.“ To mi ještě víc brání v tom ji vidět, protože ona není ani hodná ani zlá. Ona je „ona“ v celé své jedinečnosti. Krokodýl nebo tygr není ani hodný ani zlý, jsou to krokodýl a tygr. Hodní nebo zlí jsou jen ve vztahu k něčemu vně nich. To já je nazývám hodnými či zlými podle toho, do jaké míry vyhovují mému účelu, těší mé oči, pomáhají mi nebo mi hrozí.

Teď si vzpomeňte na sebe, když vás někdo nazval přitažlivými nebo krásnými. Buď jste se ztvrдили, protože jste si o sobě mysleli, že ve skutečnosti jste oškliví, a řekli jste si: „Kdybyste mě skutečně znali takového, jaký jsem, nenazvali byste mne krásným.“ Nebo jste se slovům toho člověka otevřeli, protože jste si o sobě mysleli, že jste krásní, a nechali jste se pohnout lichotkou. V obou případech jste se zachovali nesprávně, protože vy nejste ani oškliví, ani krásní. Vy jste vy. Když se chytíte do sítí hodnocení lidí kolem vás, živíte se plody nervózního napětí, nejistoty a strachu, protože když vás dnes nazvou krásnými, povznese vás to, ale až vás zítra nazvou škaredými, budete z toho sklíčení. Proto ta správná a náležitá reakce, když vás někdo nazve krásný-

mi, je: „Tento člověk mě za svého současného vnímání vidí jako krásného, ale to nic nevypovídá o mně. Na jeho místě by mě mohl někdo jiný z jiného prostředí, v jiné náladě a s odlišným vnímáním vidět jako škaredého. Ale to by o mně také nic nevypovědělo.“

Jak snadno jsme pohlceni hodnocením druhých a pak si vytváříme obraz o sobě samých, který na těch hodnoceních stojí. Abyste se opravdu osvobodili, je třeba si vyslechnout to takzvané dobré i špatné, které vám říkají, ale citově se při své reakci neangažovat víc než počítač při vkládání dat. Neboť to, co o vás říkají, vypovídá víc o nich než o vás.

V podstatě si musíte být vědomi i hodnocení, která pronášíte sami o sobě, protože i ta se řídí hodnotovým systémem, který jste převzali od lidí kolem vás. Pokud hodnotíte, odsuzujete, schvaluje, vidíte vůbec skutečnost? Díváme-li se na věci skrz hodnocení, schválení či zavržení, není to ta největší překážka chápat a pozorovat věci takové, jaké jsou? Buďte opatrní, když vám někdo řekne, že pro něj znamenáte mnoho; když ten kompliment přijmete, otevřete se napětí. Proč byste chtěli pro někoho hodně znamenat a podrobit se jeho uznání a hodnocení? Proč byste prostě neměli být se sebou spokojeni tak, jak jste?

Když vám někdo řekne, jak jste úžasní, nemůžete udělat chybu, když si řeknete: Na základě jeho vkusu, potřeb, tužeb, chutí a projekcí jsem tomuto člověku obzvlášť libý, ale to o mně jako o bytosti nic nevyovídá. Někdo jiný by mě zase označil za obzvlášť neúžasného, a to by o mě jako o bytosti také nic nevyovědělo. Tedy v okamžiku, kdy kompliment přijmete a necháte se jím unést, předáváte vládu nad sebou samým do rukou toho člověka. A pak budete schopni udělat všechno, abyste pro něj byli úžasní i nadále. Budete žít v neustálém strachu, aby nepotkal někoho, kdo se pro něho stane ještě jedinečným, neboť tak byste mohli přijít o jedinečné postavení, kterému se v životě toho člověka těšíte. A budete pořád jen tančit, jak on píská, žít podle jeho představ a ztratíte tak svobodu. Stali jste se na něm z hlediska svého štěstí závislí, neboť jste dovolili, aby se vaše štěstí stalo závislým na jeho hodnocení.

A pak to ještě můžete dál pokazit tím, že začnete vyhledávat další lidi, pro které byste byli jedineční, a vložíte velkou spoustu času a energie do ujištění se, že o vás tento obraz nikdy neztratí. Jak nesmírně únavný je takový život. A pak se najednou dostaví strach. Strach, že se ten obraz rozbije. A jestli v životě hledáte neohroženost a svobodu, rozhodně tomu přestaňte věnovat po-

zornost. Jak? Tak, že odmítnete brát lidi vážně, až vám budou říkat, jak jste jedineční. Slova: „Ty jsi naprosto jedinečný/jedinečná“ zkrátka jen vypovídají o mém rozpoložení, vkusu a současném stavu mysli a vývoje. Nic jiného. Přijměte to tedy jako fakt, ale netěšte se z toho. Těšit se můžete z mé společnosti, nikoli z mých komplimentů. Těšit se můžete z rozhovoru se mnou, nikoli z mé chvály. A jste-li moudří, budete mě podněcovat k tomu, abych si našel spoustu dalších jedinečných lidí, to abyste náhodou někdy nepřišli do pokušení udržet si obraz, který o vás mám. Z takového obrazu se nemůžete těšit, neboť moc dobře víte, že se může kdykoli změnit. Těšíte se tedy z přítomného okamžiku, protože kdybyste se těšili z toho obrazu, byli byste v mé moci a měli byste strach být sami sebou, abyste mi snad neublížili, měli byste strach říct mi pravdu a udělat a říct cokoli, co by obraz, který o vás mám, narušilo.

Podívejte se nyní na obrazy, které o vás lidé mají. Říkají vám, že jste geniální, moudří, hodní nebo svatí, vy z toho máte radost a v tom okamžiku ztrácíte svobodu, teď už se budete jen bez ustání snažit udržet si jejich dobré mínění. Budete se bát udělat chybu, být sami sebou nebo říct či udělat cokoli, co by ten obraz pokazilo. Přišli jste o možnost udělat ze sebe hlupáka, zesměšnit se,

stát se terčem posměchu, dělat a říkat to, co se vám zdá správné, spíše než co zapadá do obrazu, který si o vás lidé vytvořili. Jak tento vývoj zvrátit? Pomocí mnoha hodin trpělivé práce — je třeba ten obraz pozorovat, poznávat a být si pořád vědom, co vám ten hloupý obraz přináší. Nabízí vám vzrušení kombinované s notnou dávkou nejistoty, nesvobody a trápení. Pochopíte-li to, ztratíte zájem být pro někoho jedineční či být někým velmi ceněni. Budete se stýkat s hříšníky a pochybnými typy a mluvit a chovat se podle svého, nezávisle na tom, co si o vás myslí lidé. Budete něco jako ptáci nebo květiny, které si tak absolutně nejsou vědomy vlastního já, které jsou natolik zaměstnány úkolem žít, že se ani v nejmenším nestarají o to, co si o nich ostatní myslí a zda jsou pro někoho jedineční či nikoli. Pak budete konečně neohrožení a svobodní.

BDĚTE

Blaze těm služebníkům, které pán, až přijde, zastihne bdící.

Lukáš 12,37

Všude na světě hledají lidé lásku, neboť jsou všichni přesvědčeni, že láska sama může zachránit svět, že láska sama může dát životu smysl a hodnotu. Ale jak nepatrně málo lidí chápe, co láska vlastně je a jak v lidském srdci vzniká. Velice často je zaměňována za city, jež kdosi ke komusi chová, za dobrotu, nenásilí či službu. Ale tyto věci samy o sobě nejsou láska. Láska pramení z vědomí. Pouze když vidíte lidi takové, jací skutečně jsou, tady a teď, a ne jací jsou ve vaší paměti, tužbách, představách či projekcích, můžete je milovat, jinak nemilujete toho člověka, ale představu, kterou jste si o tom člověku vytvořili, nebo toho člověka milujete jako předmět své touhy, nikoli jako bytost, která je sama sebou.

Proto prvním skutkem lásky je vidět bytost, věc i skutečnost takovou, jaká opravdu je. A to vyžaduje tu nesmírnou kázeň a sílu odhodit své tužby, předsudky, vzpomínky, projekce, selektivní způsob pohledu na svět, kázeň tak velkou, že většina lidí by se raději po hlavě vrhla do konání dobrých

skutků a služby, než by se podrobila šířajícimu ohni tohoto odříkání.

Když se vydáte na cestu služby někomu, koho ani pořádně nevidíte, nedal jste si tu práci ho *vidět*, děláte to pro svou potřebu, či pro potřebu toho člověka? Tedy první ingrediencí lásky je skutečně vidět ty druhé.

Druhá ingredience lásky je stejně důležitá — vidět sám sebe, nemilosrdně vrhnout světlo vědomí na své motivy, emoce, potřeby, neupřímnost, sebestřednost, na svou tendenci ovládat a manipulovat. To znamená nazývat věci pravými jmény, ať už je to poznání a následky sebebolestnější. Pokud se vám podaří dosáhnout tohoto druhu vědomí o tom druhém i o vás, poznáte, co je to láska. Protože jste dospěli k mysli a k srdci, jež je ostrážité, bdělé, jasné a citlivé, k čistotě vnímání, k citlivosti, která vás přivede k té správné a přiměřené reakci na každou situaci, v kterýkoli okamžik. Někdy budete neodolatelně puzeni k nějakému jednání, jindy vás to bude držet zpátky a krotit. Někdy vás to přiměje ostatní ignorovat a někdy zase jim tu pozornost, o kterou žádají, věnovat. Někdy budete laskaví a poddajní, jindy přísní, nekompromisní, tvrdí, dokonce i agresivní. Neboť láska zrozená z citlivosti na sebe bere mnoho nečekaných forem a neodpovídá žádným již

předem hotovým liniím a principům, nýbrž skutečnosti okamžiku. Když poprvé zažijete tuto citlivost, s velkou pravděpodobností to pro vás bude zděšení. Neboť všechny vaše obrany budou rozmetány, neupřímnost obnažena a ochranné zdi na popel.

Představte si ten děs, který popadne boháče, když se rozhodne skutečně uvidět podmínky chudých, děs mocichtivého diktátora, když se skutečně podívá na nepříznivou situaci lidí, které podrobil, děs slepého fanatika, když skutečně uvidí klamnost svých přesvědčení, jež prostě nesouhlasí s fakty. Ten děs, který se snese na milence, který se rozhodne skutečně uvidět, že vlastně nemiluje svou milovanou, ale její obraz, který si o ní utvořil. Proto ten nejbolestivější skutek, který může lidská bytost vykonat, skutek, kterého se hrozí nejvíce, je skutek vidění. A právě z tohoto skutku vidění se rodí láska, či ještě přesněji, skutek vidění je Láska.

V okamžiku, kdy začnete vidět, vaše citlivost vás přivede k vědomí, nejen k vědomí toho, co jste se rozhodli vidět, ale i všeho ostatního. Vaše ubohé ego se bude zoufale snažit tu citlivost otupit, neboť jste z něho strhli jeho obranné mechanismy, je ponecháno naprosto bez ochrany a nemá, na co by se upoutalo. Pokud se tedy někdy odvážíte

vidět, bude to znamenat vaši smrt. To je ten důvod, proč je láska tak děsivá, protože milovat znamená vidět a vidět znamená zemřít. Ale zároveň je to naprosto nejnádhernější a nejradostnější zážitek na světě. Neboť ve smrti ega spočívá svoboda, klid, čistota a blaho.

Pokud opravdu hledáte lásku, váš úkol je snažit se vidět. Vemte ho tedy vážně: podívejte se na někoho, koho nemáte rádi, a skutečně vizte svůj předsudek. Podívejte se na někoho či na něco, na čem lpíte, a skutečně vizte to trápení, tu marnost, tu nesvobodu lpění, a dlouze a láskyplně se zadívejte na lidské tváře a lidské chování. Jděte ven a nešetřete časem v úžasu hledět na Přírodu, let ptáků, rozkvetlé květiny, suchý list rozpadající se v prach, říční proud, východ měsíce, obrys hory na obloze. A když to uděláte, ta tvrdá, ochranná ulita kolem vašeho srdce změkne a rozpustí se, a vaše srdce procitne do citlivosti a přístupnosti. Tma ve vašich očích se rozptýlí, zrak se vám rozjasní a bude pronikavý a vy konečně poznáte, co je láska.

HORA A MODLITBA

Když je propustil, vystoupil na horu, aby se o samotě modlil.

Matouš 14,23

Napadlo vás někdy, že milovat můžete, jen když jste sami? Co to znamená milovat? Znamená to vidět osobu, věc nebo situaci takové, jaké skutečně jsou, a ne jak si je představujete, reagovat na ně tak, jak si zaslouží. Nemůžete milovat něco, co ani nevidíte.

A co vám brání ve vidění? Vaše pojmy, kategorie, předsudky a projekce, potřeby a lpění, nálepky, které jste si na základě prostředí a dosavadních zkušeností vytvořili. Vidět je ten nejnáročnější úkol, jaký vůbec může lidská bytost podstoupit. Neboť vyžaduje ukázněnou a bdělou mysl, a většina lidí mnohem radši upadne v mentální lenost, než by si dávala tu práci vidět každou osobu i věc nově v každyčickém okamžiku.

Už opustit svou pozici ve vnějším světě je dost náročné. Ale vidění vyžaduje něco ještě bolestnějšího. Zbavit se vlády, kterou nad vámi uplatňuje společnost; vlády, jejíž chapadla natolik vrostla do samotných kořenů vašeho bytí, že zbavit se jich znamená roztrhat sám sebe na kusy.

Chcete-li tomu lépe porozumět, představte si malé dítě, kterému dají okusit drogu. Jak se mu droga dostává do těla, stane se závislé a celá jeho bytost volá po droze. Být bez té drogy je tak nesnesitelné, že se zdá mnohem lepší umřít.

Přesně tohle vám udělala společnost, když jste byli děti. Nesměli jste se těšit ze zdravé a hodnotné výživy života: práce, hry, společnosti lidí a radostí smyslů a myslí. Dali vám okusit drogu zvanou Pochvala, Uznání, Pozornost, drogu zvanou Úspěch, Prestiž, Moc. Okusili jste tyto věci, stali jste se na nich závislími a začali jste se bát, že o ně přijdete. Děsili jste se vyhlídek na prohru, chybu, kritiku ze strany druhých. A tak jste se stali zbaběle závislími na lidech a ztratili jste svobodu. Druzí teď mají moc učinit vás šťastnými či nešťastnými. A třebaže vás ničí trápení, které to s sebou nese, zjišťujete, že jste úplně bezmocní. Není minuty, kdy byste nebyli, vědomě či nevědomě, naladěni na reakce druhých, kdy byste nepochodovali do rytmu jejich požadavků. Když si vás někdo nevšímá nebo vás odsuzuje, zažíváte tak nesnesitelnou samotu, že se připlazíte zpátky k lidem a prosíte o utěšení známé jako Opora, Povzbuzení, Uklidnění. Žít s lidmi za takových podmínek představuje nekonečný stres, ale žít bez nich s sebou přináší muka osamělosti. Ztratili jste

již schopnost jasně je vidět takové, jací jsou, a přiměřeně na ně reagovat, protože většinu vašeho vnímání vám zatemnila potřeba drogy.

Následky toho všeho jsou úděsné a nevyhnutelné: jste neschopni kohokoli a cokoli milovat. A chcete-li milovat, musíte se naučit znovu vidět. Chcete-li vidět, musíte se vzdát své drogy. Musíte ze svého bytí vytrhat kořeny společnosti, které zarostly až do morku kostí. Musíte z toho vystoupit. Navenek půjde všechno tak jako předtím, i nadále budete na světě, ale nebudete již z tohoto světa. A ve svém srdci budete konečně svobodní a dočista sami. Jen v tomto osamění, v naprosté samotě ta závislost a chtění umírá a schopnost milovat se rodí. Neboť člověk už nevidí druhého člověka jako prostředek k uspokojení své závislosti.

Teprve ten, kdo se o to pokusil, zná muka tohoto procesu. Je to, jako když zvete sami sebe na smrt. Je to jako chtít po ubohém narkomanovi, aby se vzdal té jediné radosti, kterou zná, a nahradil ji chutí na chleba a ovoce, na čerstvý ranní vzduch a lahodnost vody v horském potůčku, zatímco se úporně snaží zvládnout abstinenci příznaky a prázdnotu, která se v něm po vysazení drogy rozprostřela. Pro jeho horečnou mysl neexistuje nic, co by tu prázdnotu mohlo zaplnit, kromě

jeho drogy. Dovedete si představit život, ve kterém odmítnete mít radost být z jediného slova pochvaly či uznání, nebo opřít se o něčí paži; ve kterém nejste na nikom citově závislí, takže už vás nikdo nemůže udělat šťastné či nešťastné; ve kterém odmítnete kohokoli potřebovat, být pro někoho jedineční či zvát někoho svým? I ptáci mají svá hnízda a lišky svá doupata, ale vy nebudete mít kde hlavu složit na své cestě životem.

Dostanete-li se někdy tak daleko, poznáte konečně, co to znamená vidět zrakem jasným a nezkaleným strachem a chtěním. A poznáte, co to znamená milovat. Avšak abyste se dostali do této říše lásky, musíte projít utrpením smrti. Protože milovat lidi znamená usmrtit v sobě potřebu lidí a být dočista sám.

Jak toho kdy dosáhnete? Neustále vědomou myslí a nekonečnou trpělivostí a soucitem, který byste měli pro narkomana. Rovněž pomůže, když se budete věnovat činnostem, do kterých se můžete cele položit, činnostem, které děláte tak rádi, že když je děláte, úspěch, uznání a pochvala pro vás nic neznamenají. Pomůže i to, když se navrátíte k Přírodě: odežehťe davy, běžte do hor a tam tiše promlouvejte se stromy a květinami, zvířaty a ptáky, s mořem, oblohou, mraky a hvězdami. Pak zjistíte, že vás srdce zavedlo do široširé pouště

samoty. Ale když tam chvíli setrváte, poušť najednou vykvete v Lásku. Vaše srdce se rozezpívá. A nastane věčné jaro.

NESUŤTE

Nesuďte, abyste nebyli souzeni.

Matouš 7,1

Činí nás střízlivými, myšlenka, že nejryzejší skutek lásky, který můžeme vykonat, není skutek služby, nýbrž skutek pozorování, dívání se. Když lidem sloužíte, tak pomáháte, podporujete, utěšujete, zmírňujete bolest. Když je vidíte v jejich vnitřní kráse a dobrotě, tak přetváříte, tvoříte.

Myslete na nějaké lidi, které máte rádi a kteří vás přitahují. A teď se pokuste na každého z nich podívat, jako byste je viděli poprvé, a nenechte se ovlivnit tím, co o nich víte, ať už je to dobré či špatné. Hledejte v nich něco, co vám kvůli pocitu známosti uniklo, neboť známé rodí únavu, slepotu a nudu. Nemůžete milovat, co nevidíte nově. Nemůžete milovat, co stále znovu a znovu neobjevujete.

A teď přejděte k lidem, které rádi nemáte. Nejdříve se zaměřte na to, co na nich nemáte rádi, zkoumejte jejich nedostatky nestranně. To znamená, že nelze použít nálepek jako pyšný, líný, sobecký, arogantní. Nálepka je projev mentální lenosti, neboť je velmi snadné opatřovat lidi ná-

lepkami. Je však nesnadné a náročné vidět bytost v její jedinečnosti.

Nedostatky je třeba zkoumat nezaujatě, to znamená, nejdřív se musíte ujistit o své objektivitě. Zvažte možnost, že to, co vidíte jako jejich nedostatky, nemusí vůbec být nedostatky, pouze něco, co díky působení vaší výchovy a prostředí nemáte rádi. Pokud tam i potom stále vidíte nedostatky, pochopte, že nedostatky mají často svůj původ v dětství, v životních podmínkách, v pochybeném myšlení a vnímání, ale hlavně v nevědomosti, nikoli ve zlé vůli. Když tak učiníte, váš přístup se změní v lásku a odpuštění, neboť poznávat, pozorovat a chápat znamená odpustit.

Když jste prozkoumali nedostatky, dejte se do hledání pokladů ukrytých v tomto člověku, pokladů, které vám dříve bránila vidět skutečnost, že ho nemáte rádi. A sledujte při tom veškeré změny přístupu a pocitů, které se dostaví, protože dříve jste měli z nelásky zatemněný zrak a to vám bránilo vidět.

A nyní přejděte k lidem, se kterými žijete či pracujete, a sledujte, jak se ve vašich očích každý z nich promění, když se na něho takto podíváte. Dívat se na ně takto je nesrovnatelně láskyplnější dar, než kterákoli z vašich služeb. Neboť tímto jste je přetvořili, vytvořili jste je ve svém srdci,

a na základě kontaktu mezi vámi a jimi se brzo přetvoří i ve skutečnosti.

A teď dejte tentýž dar i sobě. Pokud jste byli schopni ho dát ostatním, mělo by to být poměrně snadné. Držte se stejného postupu: žádné nedostatky ani neurózu nehodnoťte, ani neodsuzujte. Nesoudili jste ostatní a budete překvapeni, že vy sami teď nejste souzeni. Nedostatky ohledáte, vyšetříte a prozkoumáte, to vede k lásce a odpuštění, a ke svému úžasu najednou zjistíte, že jste tímto nově milujícím přístupem, jenž se ve vás pro vás rodí, přetváření. Je to přístup, který se ve vás narodí a z vás pak přechází do každé živé bytosti.

VYLOUPNĚTE SI OKO

Svádí-li tě k hříchu tvá ruka, utni ji; lépe je pro tebe, vejdeš-li do života zmrzačen, než abys šel s oběma rukama do pekla... A jestliže tě svádí oko, vyloupni je; lépe je pro tebe, vejdeš-li do Božího království jednooký, než abys byl s oběma očima uvržen do pekla.

Marek 9,43.47

Když poznáte slepé lidi, dojde vám, že jsou naladěni na skutečnosti, o kterých vy nemáte ani zdání. Jejich citlivost ke světu hmatu, čichu, chuti a zvuků je taková, že se my ostatní zdáme být otupělé tělesné schránky. Je nám líto lidí, kteří přišli o zrak, ale zřídka bereme v úvahu obohacení, jež jim nabízí ostatní smysly. Je škoda, že toto bohatství je vykoupeno tak vysokou cenou — slepotou — a je docela možné, že bychom mohli být zrovna tak citliví a dobře naladěni na svět jako slepci i bez ztráty zraku. Ale není možné, ani myslitelné, že byste procitli do světa lásky, aniž byste vyloupili, odsekli tu část vašeho psychického bytí, již nazýváme Lpění.

Odmítnete-li tak učinit, minete lásku, propásnete to jediné, co dává lidské existenci smysl. Neboť láska je vstupní vízum do neutuchající ra-

dosti, klidu a svobody. Jen jedna věc blokuje vstup do tohoto světa, a ta se jmenuje Lpění. Plodí ho žádostivé oko, které ve vašem srdci probouzí chtivost, a chamtivá ruka, která se natahuje, aby chytla, držela a přivlastnila si, a pak odmítá pustit. To oko je třeba vydloubnout, tu ruku je třeba odseknout, má-li se zrodit láska. S pahýly místo rukou se člověk již po ničem sápat nemůže. S prázdnými očními důlky jste najednou citlivější ke skutečnostem, o kterých jste dřív neměli ani zdání.

Nyní můžete konečně milovat; až doposud vše, co jste měli, byla jen jistá dobrota či laskavé srdce, soucit či zájem o druhé, který jste mylně zaměňovali za lásku, ale která má s láskou společného asi tolik, jako třepotající se plamínek svíčky se sluneční září.

Co je láska? Je to citlivost ke každé částice skutečnosti uvnitř i vně vás, spolu s upřímnou reakcí na tuto skutečnost. Někdy tu skutečnost obejmete, někdy na ni zaútočíte, někdy ji budete ignorovat a jindy zase jí věnujete veškerou pozornost, ale vždy budete reagovat nikoli podle potřeby, nýbrž podle citu.

A co je lpění? Potřeba, připoutanost, která vám otupuje citlivost, droga, která vám zatemňuje vnímání. Proto dokud na něčem či na někom sebene-

patrněji lpíte, láska se nezrodí. Neboť láska je citlivost, a citlivost, která je byť seabeměně narušena, je citlivost zničena. Tak jako když nesprávně funguje třeba jen jediná důležitá součástka radaru — příjem je narušen a narušena je i reakce na to, co vyrozumíte.

Neexistuje neúplná láska, nedostatečná či částečná láska. Láska, tak jako citlivost, je buď v celé své plnosti, nebo není vůbec. Buď ji máte celou, nebo ji nemáte. Takže jedině až se rozplyne lpění, vstupuje člověk do té nesmírné říše duchovní volnosti zvané láska. Najednou může svobodně vidět a reagovat. Ale nesmíte zaměňovat tuto svobodu s lhostejností těch, kteří stádiem lpění nikdy neprošli. Cožpak můžete vyloupnout oko, které nemáte, odseknout ruku, která není? Tato lhostejnost, kterou tolik lidí zaměňuje za lásku (na základě toho, že na ničem nelpí, se domnívají, že všechno milují), není citlivost, ale ztvrdlé srdce, které zatvrdlo odmítáním, deziluzí nebo odříkáním.

Tudy cesta nevede. Člověk musí proplout rozbouřeným mořem lpění, má-li kdy dorazit k pevnině lásky. Někteří lidé, kteří ještě ani nevyrazili na cestu, sami sebe přesvědčili, že už jsou u cíle. Člověk musí být tělesně zdatný a mít perfektní zrak, než meč vykoná své a dá tak ve vědomí

vyrůst světu lásky; a neudělat žádnou chybu, toho lze dosáhnout jedině skrz násilí. Jedině násilím lze získat království boží.

Proč násilím? Protože, ponechán sám sobě, život neumí vzbudit lásku, vedl by vás jen k náklonnosti, od náklonnosti k rozkoši, a pak k připoutanosti, k uspokojení, které nakonec vede jen k unavenosti a nudě. Potom se na chvíli situace stabilizuje. A pak ten únavný koloběh proběhne znovu: náklonnost, rozkoš, připoutání, naplnění, uspokojení, nuda. Tohle všechno spolu se strachem, žárlivostí, sobectvím, smutky a trápením z toho koloběhu vytváří jednu dlouhou horskou dráhu.

A poté, co už jste ji několikrát za sebou projeli, přijde chvilka, kdy už máte dost a rádi byste ten kolotoč zastavili. A máte-li to štěstí, že vám hned zase něco či někdo nepadne do oka, užijete si trochu toho nejistého klidu. To je maximum, co vám život může dát, a vy tento stav klidně můžete zaměnit za svobodu a až do své smrti nepoznáte, co to znamená být skutečně svobodný a milovat.

Ne, chcete-li z toho kolotoče uniknout do světa lásky, musíte zaútočit, když je lpění čerstvé a živoucí, ne když už jste z něj vyrostli. A zaútočit musíte nikoli mečem odříkání, neboť takové mrzačení pouze otupí, ale mečem vědomí.

Čeho si musíte být vědomi? Tří věcí: Zaprvé, musíte vidět trápení, které vám tato droga způsobuje, ten neklid, vzrušení, strach a zklamání, tu nudu, ke které vás nevyhnutelně vede. Zadruhé, musíte si uvědomit, že vás ta droga šidí o svobodu milovat a těšit se ze všeho a z každého okamžiku života. Zatřetí, musíte pochopit, že pomocí závislosti a naprogramování jste oděli předmět vašeho lpění krásou a hodnotou, kterou prostě nemá: to, do čeho jste tak zamilováni, je ve vaší mysli, nikoli ve vaší milované bytosti či věci. Pochopte to a meč vědomí vás vysvobodí ze zakletí.

Všeobecně se věří, že pouze, když se sami cítíme hluboce milováni, jsme schopni jít a milovat druhé. Není tomu tak. Zamilovaný člověk nevychází do světa v lásce, ale v euforii. Pro něj je svět zahalený do neskutečného, růžového oparu, který se rozpustí, až když euforie opadne. Jeho takzvaná láska není vyvolána čistým vnímáním skutečnosti, ale přesvědčením, ať už pravdivým či mylným, že je někým milován — přesvědčením, které je nebezpečně chatrné, neboť se opírá o nespolehlivé a nestálé lidi, kteří, jak on věří, ho milují. A kteří mohou kdykoli sáhnout po vypínači a jeho euforii vypnout. Není divu, že ti, kdo se touto cestou ubírají, se nikdy zcela nezbaví nejistoty.

(Když do světa vkročíte kvůli lásce, kterou vás někdo zahrnuje, nezáříte vnímáním skutečnosti, ale láskou, kterou jste od někoho přijmuli; a ten kdosi ovládá vypínač, a až ho vypne, záře hasne.)

Když na cestě z lpění k lásce využíváte meče vědomí, mějte stále na paměti toto: Nepospíchejte, nebuďte netrpěliví a nebuďte k sobě nenávistní. Mohla by snad z některého z těchto přístupů vyrůst láska? Raději se držte soucitu a střízlivosti, se kterou zachází s nožem chirurg. Pak sami sebe shledáte v situaci, kdy předmět lpění milujete a těšíte se z něj ještě mnohem víc než dřív, ale zároveň se stejně tak těšíte i ze všech ostatních věcí a ze všech ostatních bytostí.

To je lakmusová zkouška, jež zjistí, zda skutečně milujete. Lhostejnosti na hony vzdálení, těšíte se pak ze všeho a ze všech stejně, jako jste se dřív těšili z předmětu svého lpění. Jen jste pak zbaveni veškerého napětí, a proto už vám nehrozí trápení a nejistota. Vlastně by se dalo říct, že se těšíte ze všeho a zároveň z ničeho. Neboť jste učinili ten velký objev, že to, co vás na těch věcech a bytostech těší, je něco ve vás. Tento orchestr je ve vás a vy ho nosíte všude s sebou. Ty věci a lidé vně vás jen určují, jakou melodii ten orchestr bude zrovna hrát. A když nebude nablízku nikdo či nic, čemu byste mohli věnovat pozornost, or-

chestr si bude hrát svou vlastní hudbu, nepotřebuje inspiraci z vnějšku. Pak ponese ve svém srdci štěstí, které tam nikdo kromě vás nemůže vložit a nikdo ho odtamtud nemůže vzít.

Zde je další test lásky. Jste šťastni a příčina toho štěstí je vám neznámá. Trvá taková láska? Žádné záruky na to nejsou. Neboť ačkoli nemůže být láska částečná, může trvat jen po jistou omezenou dobu. Přijde a trvá potud, pokud máte mysl bdělou a vědomou, jinak se opět uloží ke spánku. Ale jedno je jisté, pokud už jste jednou lásky byt' jen kratičce okusili, budete vědět, že žádná cena není příliš vysoká a žádná oběť příliš veliká, dokonce ani ztráta oka či zmrzačení ruky, můžete-li výměnou získat tu jedinou věc na světě, která váš život učiní hodnotným.

UTRPENÍ A SLÁVA

Což neměl Mesiáš to vše vytrpět a tak vejít do své slávy?

Lukáš 24,26

Vzpomeňte si na několik bolestných okamžiků svého života. Za kolik z nich jste nyní vděční, protože jste se díky nim změnili a vyžráli? Zde je prostá životní pravda, která většině lidí zůstává skrytá. Šťastné okamžiky nám činí život radostným, ale nevedou k sebepoznání, růstu a svobodě. Tuto výsadu mají jen věci, lidé a situace, které nám způsobují bolest.

Každá bolestná událost v sobě nese semeno růstu a osvobození. Ve světle této pravdy se teď navraťte ke svému životu, vyberte nějakou událost, za kterou nejste vděční, a podívejte se, jestli neobsahuje nějaký potenciál růstu, kterého jste si dřív nebyli vědomi, a proto jste z ní nic nevytěžili. A teď si vzpomeňte na nějakou nedávnou událost, která vám způsobila bolest a byla příčinou negativních pocitů. Cokoli či kdokoli tyto pocity způsobil, byl váš učitel, protože vám o vás samých odhalil něco, co jste pravděpodobně nevěděli. A přivedl vás k sebepochopení, sebepoznání, a tedy k růstu, životu a svobodě.

Zkuste nyní pojmenovat tu negativní emoci, kterou ta událost ve vás vyvolala. Byl to strach či nejistota, žárlivost, vztek či vina? Co vám ta emoce o vás říká, o vašich hodnotách, způsobu vnímání světa a života, a hlavně o vašem naprogramování a danostech? Pokud na to přijdete, opustíte některé iluze, na kterých jste až doposud lpěli, nebo trochu napravíte pokřivené vnímání, nebo oprávíte mylné přesvědčení, nebo se naučíte být nad svým utrpením, když si uvědomíte, že ho způsobilo vaše naprogramování, a ne skutečnost. A na jednu shledáte, že jste vašim negativním emocím nesmírně vděční, jim a lidem a událostem, které je vyvolaly.

A teď pojďme ještě o krok dál. Podívejte se na všechno, co myslíte, cítíte, děláte a říkáte a nemáte to na sobě rádi. Na své negativní emoce, nedostatky, vady, chyby, lpění, neurózu, nedochvilnost a ano, i své hříchy. Jste schopni je všechny brát jako nedílnou součást svého vývoje, něco, co skrývá příslib růstu a slávy, pro vás i pro ostatní, růstu, kterého byste nikdy nedosáhli, kdyby nebylo těchto věcí, které jste tolik nesnášeli? A pokud jste způsobili bolest či negativní emoce druhým, nebyli jste v tom okamžiku jejich učiteli, nástrojem, který jim nabídl semínko sebepoznání a růstu? Můžete ve svém pozorování ještě vytrvat, do-

kud to vše neuvidíte jako šťastnou chybu, nezbytný hřích, který přináší tolik dobrého vám i světu?

Pokud vytrváte, vaše srdce zaplaví mír a vděk, láska a přijetí všeho. A pak objevíte to, co lidé všude hledají a nenacházejí. Pramen poklidu a radosti, jež se skrývá v každém srdci.

OHEŇ NA ZEMI

Oheň jsem přišel uvrhnout na zemi, a jak si přeji, aby se už vzňal!

Lukáš 12,49

Chcete-li vědět, co to znamená být šťastný, podívejte se na květinu, na ptáka, na dítě; to jsou dokonalé obrazy božího království. Neboť žijí z okamžiku na okamžik ve věčném teď bez minulosti a bez budoucnosti. A tak jsou ušetřeni viny a strachu, které tolik mučí lidské bytosti, a jsou plni čiré radosti z žití a netěší se ani tak z lidí a věcí, jako ze života samotného. Jakmile vaše štěstí způsobuje či udržuje někdo či něco vně vás, zůstáváte nadále v zemi mrtvých. Až budete jednou šťastni naprosto bezdůvodně, až se budete těšit ze všeho a zároveň z ničeho, budete vědět, že jste našli zemi nekonečné radosti zvanou království boží.

Najít toto království je ta nejlehčí věc na světě, ale zároveň i ta nejtěžší. Lehká proto, že to království je všude kolem i uvnitř vás a stačí jen natáhnout ruce a je vaše. Těžká proto, že jestliže chcete mít království boží, nemůžete mít už nic jiného. To znamená, musíte opustit všechna vnitřní lnutí k lidem i věcem a vzít jim navždy tu moc

vás pohnout, vzrušit či dát vám pocit bezpečí a spokojenosti. A k tomu nejdřív musíte uvidět neochvějně jasně tuto prostou a velkou pravdu: bez ohledu na to, co vás učila vaše kultura a náboženství, nic, absolutně nic vás nemůže učinit šťastnými. V okamžiku, kdy to pochopíte, přestanete měnit zaměstnání, přátele, bydliště, duchovní techniky i guruy. Ani jedna z těchto věcí vám nemůže dát třeba jen minutu štěstí. Mohou vám jen nabídnout dočasné vzrušení, potěšení, které nejdříve nabírá na intenzitě a pak se mění v trápení, pokud o ty věci přijdete, nebo v nudu, pokud o ně nepřijdete.

Vzpomeňte si, kolik různých věcí a lidí vás v minulosti vzrušovalo. A co se s nimi stalo? Každička z nich vám nakonec buď způsobila trápení, nebo nudu, nemám pravdu? Je opravdu nezbytné, abyste toto uviděli, protože dokud to nevidíte, nemáte šanci kdy najít království radosti. Většinou to lidé nejsou připraveni vidět, dokud si dostatečně neprotrpěli deziluzi a bolest. A i tak má pak touhu uvidět jen jeden z milionu. Ostatní se k ní jen donekonečna přibližují, tklivě klepají na dveře jiných bytostí s žebráckou miskou v ruce a žadoní o soucit, uznání, vedení, moc, vážnost a úspěch. Neboť zatvrzele odmítají pochopit, že v ničem z toho štěstí nespočívá.

Budete-li ve svém srdci hledat, najdete tam něco, co vám umožní pochopit: jiskérku rozčarování a nespokojenosti, kterou lze rozfoukat do požáru, jenž spálí celý ten iluzorní svět, ve kterém žijete, a tak vašim užaslým očím odhalí to království, ve kterém jste celou dobu nic netušíce žili. Byli jste někdy znechuceni životem, na útěku před strachem a tísní, unaveni vlastním žadoněním a bezmocně vyčerpáni z toho, jak s vámi neustále smýkají lpění a závislosti? Pocítili jste někdy tu naprostou nesmyslnost vašich snah vystudovat, pak si najít práci a začít vést nudný život, nebo, pokud se rádi za něčím ženete, začít vést emocionálně bouřlivý život, o který se vám postarají věci, za kterými se budete hnát? Pokud ano, a to musel snad každý, ten božský plamínek nespokojenosti už ve vašem srdci hoří. A nyní je čas ho rozfoukat, dokud ho neudusí rutinní životní povinnosti. Nastala doba, kdy si zkrátka musíte najít čas se osvobodit, podívat se na svůj život, nechat si ten plamínek před očima růst a nenechat se od tohoto úkolu ničím odvést.

Je čas uvidět, že naprosto nic vně vás vám nemůže přinést trvajících radost. Ale v okamžiku, kdy to uvidíte, ucítíte ve svém srdci strach. Strach, že když se té nespokojenosti poddáte, změní se ve vztek a zuřivost, která vás chytne a přiměje vás

vzepřít se všemu, co je vaší kultuře a náboženství drahé, celému tomu způsobu myšlení a cítění a vnímání světa, do kterého vás vmanipulovali. Tento ničivý plamen vás nepřiměje jen člun rozhoupat, ale rovnou ho spálit na popel. Najednou se ocitnete v úplně jiném světě, navždy vzdálení světu těch okolo, neboť vše, na čem těm ostatním záleží, vše, po čem se jejich srdce může utoužit — pochvala, moc, uznání, bezpečí, bohatství — najednou vidíte v plném světle, tedy jako naprosto bezcenné, jako páchnoucí odpad. Hnusí se vám a zvedá se vám z něj žaludek. A všechno to, před čím ostatní pořád tak utíkají, už vám hrůzu nenahání. Stal se z vás klidný, nebojácný a svobodný člověk, neboť jste vystoupili z iluzorního světa a vstoupili do božího království.

Nepleťte si tuto svatou nespokojenost s bezmocností a zoufalstvím, které někdy lidi doženou k šílenství či sebevraždě. To není mystická hnací životní síla, ale sebedestruktivní pud neurózy. Nepleťte si ji s nářkem těch, kteří si pořád na něco stěžují. Tito lidé nejsou mystici, ale otravové, kteří jen agituji za zlepšení vězeňských podmínek, místo aby se snažili dostat se z vězení na svobodu.

Většina lidí, když cítí hlas této nespokojenosti ve svém srdci, buď uteče a omamuje se horečnatou honbou za prací, společenským vyžitím a přá-

teli, nebo tuto nespokojenost investují do veřejné práce, literatury, hudby, do takzvaných tvůrčích činností, které je zaměří na reformu, zatímco zde pomůže jen vzpoura. Tito lidé, ačkoli jsou plni elánu, nejsou ve skutečnosti živí: Jsou mrtví, spokojeně si žijí v říši mrtvých. Dokladem toho, že je vaše nespokojenost svatá, je skutečnost, že v ní není ani stopy po smutku či hořkosti. Naopak, i když vám tak často vyvolá v srdci strach, vždy ho též doprovází radost, radost Království.

A toto je obraz Království: Je jako poklad zakopaný na poli. Člověk, který ho našel, ho znovu zakopal a z čiré radosti pak šel, všechno prodal a koupil to pole. Pokud jste ten poklad ještě našli, neztrácejte už čas hledáním. Můžete ho najít, ale nelze ho hledat. Nemáte ani ponětí, co ten poklad je. Znáte jen zdrogované štěstí své dosavadní existence. Co byste tedy hledali? A kde? Ne, raději hledejte jiskru nespokojenosti ve svém srdci a žijte ten plamínek, dokud z něho nebude požár, který vám spálí svět až do základů.

Ať mladí či staří, většina z nás není spokojena, protože něco chceme — více vědomostí, lepší práci, krásnější auto, vyšší plat. Naše nespokojenost se zakládá na touze mít „víc“. Většina z nás je nespokojena, protože chce mít něčeho víc. Ale to není ta nespokojenost, o které já mluvím. Touha mít

víc nám brání jasně myslet, kdežto když jsme nespokojeni, ne protože něco chceme — my nevíme, co to vlastně chceme — když jsme nespokojeni se zaměstnáním, s vyděláváním peněz, s honbou za posty a mocí, s tradicí, s tím, co máme, i s tím, co ještě můžeme mít; když jsme nespokojeni ani ne tak s něčím konkrétním, jako spíš se vším, pak shledáme, že nám ta nespokojenost přináší vyjasnění. Když nesouhlasíme a nepodřizujeme se, nýbrž zpochybňujeme, zkoumáme a prosvětlujeme, přijde vhled, z něhož vyvěrá kreativita a radost.

Většinou bývá původ vaší nespokojenosti v tom, že máte něčeho nedostatek — nejste spokojeni, protože se domníváte, že nemáte dost peněz nebo moci, úspěchu nebo slávy, dost ctností či lásky, nebo dost svatosti. To není ta nespokojenost, která vede k radosti Království. Pochází od chtivosti a ctižádosti a jejími plody jsou neustálý neklid a pocit marnosti. Až budete jednou nespokojeni ne proto, že chcete něčeho víc, ale proto, že nebudete mít ani zdání, co to vůbec chcete, až vám bude těžko u srdce ze všeho, za čím jste se až doposud honili, a bude vám nanic i z té honby samotné, pak vaše srdce dosáhne významného projasnění, vhledu, po kterém se naprosto záhadně budete radovat ze všeho a zároveň z ničeho.

PODÍVEJTE SE NA POLNÍ LILIE

*Proto vám pravím: Nemějte starost o svůj život...
pohleďte na nebeské ptactvo... podívejte se na polní
lilie...*

Matouš 6,25

Každý někdy, ať už dříve či později, zažije to, čemu se říká nejistota. Cítíte se nejistí se sumou peněz, kterou máte v bance, s množstvím lásky, které vám dává partner, nebo i s typem vzdělání, kterého se vám dostalo. Nebo se cítíte nejistí kvůli svému zdraví, věku či vzhledu. Kdyby se vás někdo zeptal, proč se vlastně cítíte nejistí, téměř jistě byste odpověděli nesprávně. Řekli byste třeba: „Můj přítel mě nemá dost rád,“ nebo „Nemám to vzdělání, které potřebuji,“ nebo něco podobného. Jinými slovy, odkázali byste na vnější podmínky, a to aniž byste si uvědomili, že pocit nejistoty nikdy nepochází z vnějšku, ale vždy z vás, z vašeho emocionálního naprogramování, z něčeho, s čím pracujete v mysli. Změníte-li ten program, pocity nejistoty okamžitě zmizí, i když ve vnějším světě zůstane všechno tak, jak to bylo. Jsou lidé, kteří se cítí jistě a jejich bankovní konto zeje prázdnotou, jsou lidé, kteří se cítí nejistě, ačkoli mají miliony. A má to na svědomí právě jejich naprogra-

mování. Jedni jsou naprosto bez přátel, a přesto se co se týče lásky lidí cítí naprosto bezpečně. Druzí se cítí nejistě i v těch nejpevnějších, nejposezivnějších svazcích. Opět záleží jen na naprogramování.

Chcete-li na svých pocitech nejistoty pracovat, měli byste pečlivě probrat a pochopit čtyři skutečnosti. Zaprvé, bylo by marné, snažit se zbavit nejistoty přeměnou vnějších podmínek. Může se vám sice podařit něco změnit, ale většinou se tak nestane. Možná dosáhnete jisté úlevy, ale ta nebude mít dlouhého trvání. Takže se naprosto nevyplatí vkládat svou energii a čas do vylepšování vzhledu, vydělávání více peněz či neustálého ujišťování se, že vás vaši přátelé mají skutečně rádi.

Zadruhé (tato skutečnost vás přiměje dotknout se problému tam, kde skutečně je, ve vaší mysli), pomyslete na lidi, kteří by v naprosto stejné situaci, v jaké jste teď vy, nepocítili jedinou stopu po nejistotě. Jsou takoví lidé. Problém se tedy nenachází vně vás, nýbrž u vás, ve vašem naprogramování.

Zatřetí, je třeba pochopit, že toto naprogramování jste převzali od lidí, kteří trpěli nejistotou a kteří vás, když jste byli malí a vnímaví, svým chováním naučili, že vždycky když vnější svět neodpovídá jistému modelu, je nutné si vyvolat

emocionální zmatek zvaný pocity nejistoty. A že je nutné učinit vše, co je ve vašich silách, abyste přeskládali vnější svět — vydělávali víc, hledali více jistot, usmířili si a udobřili lidi, které jste urazili — a pocity nejistoty tím zase zahnali. Ale stačí si uvědomit, že to vůbec dělat nemusíte, že něco takového stejně nepomůže a že ten emocionální zmatek jste vytvořili vy sami a vaše kultura — už jen to, že si to uvědomíte, vás od problému vzdálí a dostaví se značná úleva.

Začtvrté, pokaždé, když jste nejistí z toho, co by se mohlo přihodit v budoucnosti, vzpomeňte si na to, že: Posledního půl roku či rok jste se několikrát cítili nejistí kvůli něčemu, co jste nakonec, když to přišlo, byli schopni nějak zvládnout. A to díky síle a zdrojům, které vám ten daný okamžik poskytl, nikoli díky všem těm obavám, které jste si předem dělali a kvůli kterým jste se jen zbytečně trápili a emocionálně se oslabili. Řekněte si tedy: „Mohu-li pro svou budoucnost něco udělat, právě teď, udělám to. Pak se jí přestanu zabývat a začnu užívat přítomného okamžiku, protože veškeré mé životní zkušenosti mi ukázaly, že si vím rady a zvládám situace pouze v té dané chvíli, ne předtím, než nastanou. A že přítomnost mi vždycky dá potřebné zdroje a sílu na to, abych na vše stačil.“

Ta kýžená ztráta pocitů nejistoty se tedy uskuteční až tehdy, až získáte to požehnané umění ptá-
ků a květin na louce žít plně v přítomnosti, v da-
ném okamžiku. Přítomný okamžik, ať už je jakkoli
bolestivý, není nikdy nesnesitelný. Nesnesitelné je
to, co si myslíte, že se stane za pět hodin, nebo za
pět dní, a také tak o tom mluvíte, říkáte: „To je
hrozné, to je nesnesitelné, jako dlouho to ještě
bude trvat,“ a tak podobně. Ptáci a květiny mají
to blaho nevědět nic o budoucnosti, nepracovat
v mysli se slovy, nestrachovat se o to, co si jejich
bližní o nich myslí. Proto jsou tak dokonalými ob-
razy božího království. Nemějte tedy obavy ze zítř-
ku, zítřek se o sebe sám postará. Každý den má
své vlastní starosti. Zaměřte se na království boží,
ještě než k vám přijde i to ostatní, všechno to, co
ještě zbývá.

ZTRATIT A NALÉZT

Kdo nalezne svůj život, ztratí jej; kdo ztratí svůj život pro mne, nalezne jej.

Matouš 10,39

Napadlo vás někdy, že ti, kteří se nejvíce bojí umřít, se také nejvíce bojí žít? Že když utíkáme před smrtí, utíkáme i před životem?

Představte si člověka, který žije v podkroví, v takové malé komůrce bez světla, kde se téměř nedá větrat. Bojí se sejít po schodech dolů, protože slyšel o lidech, kteří spadli ze schodů a zlámali si vaz. Nikdy by nepřešel ulici, protože slyšel o tisících těch, které na ulici zajelo auto. A je pochopitelné, že nemůže-li přejít silnici, nemůže ani přeplout oceán či přejet kontinent či přejít z jednoho myšlenkového světa do druhého. Tento člověk se zuby nehty drží své komůrky a zahání smrt, a tím zahání i život.

Co je to smrt? Ztráta, zmizení, odpoutání se, rozloučení se. Pokud na něčem lpíte, odmítáte se odpoutat, odmítáte se rozloučit, bráníte se smrti. A ačkoli si to možná neuvědomujete, bráníte se i životu.

Neboť život je v pohybu a vy stojíte, život plyne a vy stagnujete, život je pružný a volný a vy ztuh-

lí a strnulí. Život vše odnáší a vy se dožadujete stálosti a trvání.

Bojíte se tedy života a bojíte se smrti, protože lpíte. Když na ničem nelpíte, když nemáte strach, že něco ztratíte, pak klidně můžete plynout jako horský potůček, který je vždy čerstvý, svěží a plný života.

Jsou lidé, kteří nesnesou pomyslení, že by ztratili někoho z rodiny či přítele, raději na to nikdy nemyslí; nebo se hrozí zpochybnění či ztráty své oblíbené teorie, ideologie či přesvědčení; nebo jsou přesvědčeni o tom, že by nikdy nemohli žít bez toho či onoho drahého člověka, předmětu či místa.

Chcete vědět, jak se dá změřit stupeň strnulosti a neživosti? Pozorujte, kolik prožíváte bolesti, když přijdete o hýčkanou představu, osobu či věc. To trápení a bolest prozrazují lpění. Jak to, že tolik truchlíte nad smrtí milovaného či nad ztrátou přítele? Nikdy jste si neudělali dost času na to, abyste se zamysleli nad tím, že se všechno pořád mění, plyne dál a umírá.

A tak smrt, ztráta a rozloučení vás vždy zaskočí. Rozhodli jste se žít v podkrovní komůrce svých iluzí a předstíráte, že se nikdy nic nemění, že všechno bude pořád stejné. Proto zažíváte tolik bolesti, když k vám pak život vpadne a otřese vašimi iluzemi.

Abyste mohli žít, je třeba podívat se skutečností do tváře. Pak z vás strach ze ztráty opadne a naučíte se mít rádi novost, změnu a nejistotu. Strach ze ztráty známého z vás opadne a budete plni očekávání vyhlížet a vítat vše neznámé a nové. Pokud hledáte život, pak je zde jedno cvičení, které sice může být bolestivé, ale přinese vám radost ze svobody, budete-li schopni ho provést.

Zeptejte se sami sebe, zda existuje něco či někdo, jehož ztráta by vám způsobila zármutek. Možná jste jeden či jedna z těch, pro něž je nesnesitelné pomýšlení na smrt či ztrátu partnera, přítele nebo někoho milovaného. Je-li tomu tak, pak do té míry, do které tomu tak je, jste sami mrtví. A na vás je, abyste se teď vyrovnali se smrtí, ztrátou či odloučením se od milovaných věcí a lidí.

Berte si ty osoby a věci jednu po druhé a představujte si, že jsou mrtví, nebo že jste je ztratili, nebo že se od vás navždy odloučily, a ve svém srdci se s nimi rozlučte. Každé z nich poděkujte a řekněte jim sbohem.

Bude vás to bolet, ale vaše lpění tím zmizí. A potom se vám ve vědomí objeví něco jiného, osamění, samota, jež poroste a poroste, až bude rozlehlá jako obloha. V tomto osamění je svoboda. V této samotě je život. V tomto nelpění je ochota plynout a radovat se a zažívat a vychutnávat kaž-

dý nový okamžik života, který už je nyní o to sladší, že je osvobozený od obav, tísně a nejistot, osvobozený od strachu ze ztráty a smrti, který touhu po trvání a lpění vždy provází.

SVĚTLO VAŠEHO TĚLA

Světlem tvého těla je oko. Je-li tvé oko čisté, i celé tvé tělo má světlo. Je-li však tvé oko špatné, i tvé tělo je ve tmě.

Lukáš 11,34

Domníváme se, že by svět spasilo, kdybychom v sobě měli více dobré vůle a tolerance. Není to tak. Svět nespasí dobrá vůle a tolerance, ale jasná mysl, jasné myšlení. K čemu je dobré být k druhým tolerantní, když jste přesvědčeni, že máte pravdu, a každý, kdo s vámi nesouhlasí, se mýlí? To není tolerance, ale blahosklonnost. To nevede ke spojení srdcí, ale k rozdělení, protože vy jste ten nahoře a ostatní jsou dole. Je to situace, která na vaší straně může vést jen k pocitu nadřazenosti a na straně těch druhých k zášti, což podporuje jen další netoleranci.

Pravá tolerance se může zrodit jen tehdy, jste-li si dobře vědomi propastné nevědomosti a tápání nás všech co se týče pravdy. Neboť pravda je v podstatě záhadná. Mysl ji může cítit, ale nemůže ji pochopit, tím méně formulovat. Naše víry se na ni mohou odkazovat, ale nemohou ji vyjádřit slovy. A přesto stále lidé horlivě mluví o hodnotě dialogu, který se v tom nejhorším případě jeví

jako maskované úsilí přesvědčit toho druhého o pravdivosti vašeho stanoviska, a v nejlepším případě vám nedovolí stát se žabákem ze studně, který si myslí, že existuje jen jediný svět — jeho studna.

Co se stane, když se žabáci z různých studní sejdou k dialogu o svých přesvědčeních a zkušenostech? Rozšíří se jim horizont o pár dalších studní. Ale stále ještě nemají ani zdání o existenci oceánu pravdy, který nelze uzavřít do zdí pojmových studní. A naše ubohé žáby nepřestávají být rozdělené a mluvit v pojmech jako vaše a moje, vaše zkušenosti, vaše přesvědčení, vaše ideologie a ta moje. Sdílení slovních modelů účastníky dialogu neobohacuje, neboť tyto modely, stejně tak jako stěny studní, rozdělují; pouze ničím neomezený oceán spojuje. Ale aby člověk dorazil k tomuto oceánu pravdy, který je nespoutaný pojmy a slovními modely, k tomu je zapotřebí daru jasného myšlení.

Co je jasné myšlení a jak se k němu člověk dopracuje? Nejprve byste měli vědět, že nevyžaduje žádnou velkou učenost. Je tak prosté, že ho je schopné zvládnout desetileté dítě. Zapotřebí není znalostí, ale neznalostí, nikoli talentu, ale odvahy. Pochopíte to lépe, když si představíte malé dítě v rukou staré, vrásčité, černošské hospodyně. Dítě

ve svém věku ještě nestačilo pochytit předsudky dospělých. Takže když se tiskne k pažím té stařeny, nereaguje na nálepky ve své mysli; nálepky jako běloška, černoška, ošklivá, hezká, stará, mladá, matka, služka; nereaguje na tyto nálepky, nýbrž na skutečnost. Ta žena dává dítěti lásku, kterou ono potřebuje. To je skutečnost, to je to, na co dítě reaguje, nikoliv na její jméno, vzhled, rasu či náboženské vyznání. Tyto informace jsou naprosto bezvýznamné. To dítě zatím nemá žádná přesvědčení a žádné předsudky. A to je prostředí, ve kterém se jasné myšlení může projevit. A aby ho člověk dosáhl, musí opustit všechno, co se doposud naučil, a dosáhnout tak mysli dítěte, jež nemá žádné zkušenosti a naprogramování, které tolik zatemňuje pohled na skutečnost.

Podívejte se na sebe a pozorně sledujte své reakce na lidi a situace, a budete velmi překvapeni, jak předsudečné myšlení se za vašimi reakcemi skrývá. Téměř nikdy nereagujete na skutečnost té které bytosti či věci. Reagujete na pravidla, ideologie, na náboženské, ekonomické, politické a psychologické soustavy přesvědčení, na představy a předsudky, a to ať už pozitivní či negativní. Berte tedy osoby, věci a situace jednu po druhé a hledejte předpojatost, která odděluje skutečnost od vašeho naprogramovaného vnímání a projekcí.

A toto cvičení vám přinese zjevení tak svaté, jako jsou ta z Písma.

Předsudky a přesvědčení nejsou jediní nepřátelé jasného myšlení. Existují ještě další dva nepřátelé: chtění a strach. Myšlení, které není zatížené emocemi, hlavně chtěním, strachem a vlastními zájmy, vyžaduje askezi vyloženě odstrašující. Lidé se mylně domnívají, že myslí hlavou, ale ve skutečnosti má hlavní slovo srdce, které si nejdříve nadiktuje závěr a pak přikáže hlavě, aby poskytla argumenty, které by ho podpořily. To je další zdroj božího zjevení. Přezkoumejte některé ze závěrů, ke kterým jste došli, a všimněte si, jak jsou znehodnocené vašimi zájmy. A to platí o každém závěru, není-li ovšem utvořený jen přechodně. Podívejte se, jak pevně se držíte svých závěrů, které jste učinili o lidech, například. Jsou to soudy nezávislé na emocích? Myslíte-li si, že ano, pravděpodobně jste se nepodívali dost poctivě.

To je také hlavní příčina neshod a sporů mezi národy i jednotlivci. Vaše zájmy nesouhlasí s mými, takže ani vaše myšlení a závěry nesouhlasí s mými. Kolik znáte lidí, jejichž myšlení se alespoň někdy staví proti vlastním zájmům? A vzpomene si, kolikrát jste vy vedli tímto směrem své myšlení? Jak často se vám dařilo vetknout nějakou neproniknutelnou překážku mezi myšlení

odehrávající se v hlavě, a obavy a chtění, které znepokojují srdce? Pokaždé, když se o to pokusíte, pochopíte, že k jasnému myšlení není třeba inteligence, ale odvahy, která si umí se strachem a chtěním poradit, neboť ve chvíli, kdy něco chcete nebo se něčeho bojíte, vaše srdce se ať už vědomě či nevědomě připlete myšlení do cesty.

To je úvaha duchovních velikánů, kteří si uvědomili, že pro nalezení pravdy nepotřebují poučky, ale srdce, jež se při myšlení zbavuje svého naprogramování a vlastních zájmů; srdce, které nic neochraňuje a za ničím se nežene, a proto nechává mysl chodit si bez omezení, volně a neohroženě, na cestě za pravdou; srdce, které je kdykoli schopné přijmout nový důkaz a změnit chápání věci. Takové srdce se pak stává lampou, která poučí, osvítlí temnotu celého lidstva. Kdyby měly takové srdce všechny lidské bytosti, lidé by se přestali pokládat za komunisty či kapitalisty, za křesťany, muslimy či buddhisty. Jasnost jejich myšlení by jim vyjevila, že veškeré myšlení, veškeré pojmy, veškerá přesvědčení jsou lampy plné temnoty, známky jejich nevědomosti. A při tomto uvědomění by se stěny jejich oddělených studní zřítily a zalil by je oceán, který všechny bytosti spojuje v jediné pravdě.

BUĎTE PŘIPRAVENI

Proto i vy buďte připraveni, neboť Syn člověka přijde v hodinu, kdy se nenadějete.

Matouš 24,44

Dříve či později v každém lidském srdci vyrostou touha po svatosti, duchovnosti, Bohu, nezáleží na tom, jak to nazveme. Člověk všude kolem slyší mystiky mluvit o božství, které máme na dosah a které by naše bytí učinilo smysluplným, krásným a bohatým, jen kdybychom ho byli schopni objevit. Lidé jaksí tuší, co to asi je, a čtou knihy, promlouvají s guruy, snaží se zjistit, co mají udělat, aby získali tuto těžko postižitelnou věc zvanou Svatost či Duchovnost. Osvojují si různé metody a techniky, duchovní cvičení a poučky, a pak po letech neúspěšného snažení ztrácejí chuť, bývají zmateni a kladou si otázku, kde se stala chyba. Většinou dávají vinu sobě. Snad kdyby prováděli techniky pravidelněji, kdyby byli o něco zanícenější nebo velkorysejší, mohlo se jim to podařit. Ale co vlastně? Vždyť nevědí, co přesně ta svatost, kterou hledají, je; zato rozhodně vědí, že jsou stále ještě jejich životy v nepořádku, stále ještě mívají strach, nejistotu a úzkosti, bývají podráždění, neumí odpouštět, rádi vlastní, jsou

ambiciózní a manipulují lidmi. A tak se znovu rázně vrhají do usilovné práce, bez které, jak věří, svého cíle nedosáhnou.

Nikdy se nezastavili, aby popřemýšleli na tímto prostým faktem: Jejich úsilí je nedovede nikam. Úsilím bude všechno ještě horší, asi tak jako kdybychom hasili požár ohněm. Úsilí nenapomáhá růstu; úsilí, ať už na sebe vezme jakoukoli formu — vůle, zvyku, nějaké techniky nebo duchovního cvičení — nenapomáhá změně. Přinejlepším napomáhá k potlačení a k zakrytí vlastního problému.

Úsilím lze změnit chování, ale nelze jím změnit člověka. Jen pomyslete, jaký typ mentality se prozradí otázkou: „Co musím udělat, abych dosáhl svatosti?“ Není to, jako kdybyste se zeptali: „Kolik musím zaplatit, abych si to mohl koupit? Co musím obětovat? Jaké kázni se musím podrobit? Jaký druh meditace musím provozovat? Představte si muže, který chce získat lásku ženy a snaží se zlepšit svůj vzhled nebo vypracovat si tělo nebo změnit chování a cvičit techniky, jak na ni zapůsobit.

Ve skutečnosti nezískáte lásku druhých cvičením technik, ale tím, že jste jistý typ bytosti. A toho nikdy nedosáhnete úsilím či technikou. A tak je to i s Duchovností a Svatostí. Pro jejich získání se nedá nic „udělat“. To není něco, co se

dá koupit, není to cena, která se dá vyhrát. Vše záleží na tom, co jste a čím se stanete.

Svatost není výkon, je to Milost. Milost zvaná Vědomí, milost zvaná Dívání se, Pozorování, Pochopení. Kdybyste prostě jen rozsvítili své vědomí a pozorovali celý den sebe i všechno okolo, kdybyste viděli svůj odraz v zrcadle vědomí, tak jako vidáte svůj obraz v běžném zrcadle, tedy jasně, přesně takový, jaký je, bez pokřivení či dodatků, a kdybyste ten obraz zkoumali bez jakéhokoli zavrhování a soudů, prošli byste mnoha úžasnými změnami. Jen byste ty změny neměli pod kontrolou, nemohli byste si je rozplánovat, rozhodnout, jak a kdy se mají uskutečnit. Hojí, mění a k růstu vede právě samo toto nehodnotící vědomí. Ale svým vlastním způsobem, ve svém vlastním čase.

Čeho konkrétně si máte být vědomi? Vašich reakcí a vašich vztahů. Pokaždé, když jste v přítomnosti nějakého člověka, kohokoli, nebo v Přírodě, nebo v kterékoli situaci, různě reagujete, pozitivně či negativně. Pozorujte své reakce, sledujte, jaké přesně jsou a odkud přicházejí, bez jakéhokoli kázání či viny či dokonce touhy nebo snahy je změnit. To je vše, co je nutné, aby ve vás oživila svatost.

Ale není vědomí samo jisté úsilí? Ne pokud jste ho již okusili. Neboť pak jste porozuměli, že vědo-

mí je radost, radost malého dítěte, které v úžasu poznává svět. Protože i když ve vás vědomí odkryje něco nepříjemného, přináší s sebou vždy i osvobození a blaho. Pak poznáte, že nevědomý život nestojí za to žít, je příliš plný temnoty a bolesti.

Jste-li ze začátku ve cvičení vědomí trochu pomalí, nenuťte se do toho. To by bylo jen další úsilí. Jen si své pomalosti buďte vědomi, bez hodnocení a soudů. Pak poznáte, že vědomí v sobě zahrnuje asi tolik úsilí, kolik vydává milenec, který jde navštívit svoji lásku, nebo hladový člověk, který jí, nebo horolezec, který leze na svou oblíbenou horu — musí vynaložit energii, snad prochází i útrapami, ale není to úsilí, je to radost! Jinými slovy, vědomí nenamáhá.

Přinese vám vědomí svatost, po které tak toužíte? Ano i ne. Vlastně, nikdy to nezjistíte. Protože pravá svatost, ta, které nelze dosáhnout pomocí technik, úsilí a potlačování, tato pravá svatost si naprosto není vědoma sebe sama. Člověk o její existenci nemá ani ponětí. Krom toho, ani vám nepřijde na mysl, protože pomyšlení na vlastní svatost vás zcela opustí, až budete žít z okamžiku na okamžik, až budete pomocí vědomí žít plný, šťastný a jasný život. Stačí, když budete pozorní a bdělí. Neboť v tomto stavu vaše oči uvidí Spasi-

tele. Nic jiného, absolutně nic jiného. Ani bezpečí, ani lásku, ani sounáležitost, ani krásu, ani sílu, ani svatost — na ničem jiném už nebude záležet.

OBSAH

Úvod	7
Zisk a ztráta	10
Následování	13
Míli navíc	19
Odešel sklíčený	23
Ouško jehly	28
Není kam jít	32
Přiveď chudé	35
Slepý vidí	38
Nebe na dosah	43
Co mám dělat?	47
Nezůstane kámen na kameni	51
Jak dávat?	56
Hadi a holubice	60
Násilníci	64
Nikomu nestraň	68
Jeden učitel	72
Buďte jako děti	77
Milujte jeden druhého	81
Neohlížet se zpět	85
Milujte své nepřátele	90
Celníci a hříšníci	93
Bděte	99
Hora a modlitba	103
Nesudte	108
Vyloupněte si oko	111
Utrpení a sláva	118
Oheň na zemi	121
Podívejte se na polní lilie	127
Ztratit a nalézt	131
Světlo vašeho těla	135
Buďte připraveni	140